convertunt : Sacerdos enim non consecrat nisi in persona Christi. Multi autem sunt in Christo ; ideò non refert utrum per unum, aut multos Sacramentum Eucharistiæ consecretur. Multò fortiùs ergò non refert, ut per multos simul ministerium psallendi & canendi adimpleatur, maximè cùm & ipse chorus Clericorum totam Ecclesiam repræsentet, & Congregationem fidelium, quæ una debet esse in Christo, *cap.* 1. *De Summ. Trinitat.* quia in multis nihilominus ista unitas repræsentatur. Facit quod not. in *cap. Romana*, §. *Universitatem, de sentent. excommun. in* 6. Nam ubi actus exercetur à pluribus simul, tamen singulorum facto & opere, & est applicabilis pluribus ut singulis ; tunc videtur eos plures ut singulos respicere, non autem ut universos. Ita hoc, licet exercitium canendi fiat simul cum pluribus ; tamen quia quilibet Clericus ratione ministerii sibi commissi illud implet ; quilibet Clericus dicitur singulariter suum ordinem Clericalem suscepisse.

126 Neque obstat, quòd Isidor. Psalmistarum, non ordinem, sed officium vocet, quia hoc nomen officii latissimè patet, ut magistraliter explicat Petr. de Anchar. in *cap. Ea in princ. de regul. jur. in* 6. & Felin in *cap. Post cessionem, in princ. de probat.* Et convenit etiam superioribus ordinibus, ut patet in Pontificali Romano in *rubr. de ordine Ostiarii*, ibi, *Accedant qui ordinandi sunt ad officium Ostiariorum.* Et infra ibi, *Susceptuti filii clarissimi officium Ostiariorum* & ibi : *quos in officio Ostiarorum eligere dignatus es.* Et idem patet in sequen. *rubr. de off. Lector. Exorcistar.* &c.

Ad sextum respondetur retorquendo argumentum, ut dictum est in 11. fundamento.

127 Ad septimum respondetur negando majorem. Nam sicut prima tonsura, & ita minores ordines dari possunt ubicumque & extra Missarum solemnia, ut patet in Pontificali Romano *in rubr. de Cler facien.* ibi : *Minores verò ordines possunt dari singulis Dominicis, & festivis diebus ubicumque.* Et in *rubr. de minor. ord. in princ.* ubi dicitur ; Quatuor minores ordines, dari possunt extrà Missarum solemnia. In solemnibus verò ordinationibus, tam minores ordines quam prima tonsura dari debent cum celebratione Missæ, ut in *rubr. de ordin. confer.* Et ita retorquetur argumentum, cum tonsu-
128 ra & minores ordines in hoc pari passu ambulent.

Ad octavum, & nonum respondetur negando primam clericalem tonsuram esse dispositionem mediam inter statum laicalem, & clericalem, seu ministrorum Ecclesiæ, & per eam quem non eligi ad militiam Dominicam. Imò enim per tonsuram de statu laicali quis transit ad statum Clericalem, & efficitur verè, & propriè Clericus, ut in *d. c. Duo sunt, 21. quæst.* 1. & venit Clericorum appellatione gloss. in Clement. 2. *in ver. Clericus, de vit. & honest. Clericor.* & gaudet omnibus prærogativis, & privilegiis Clericalibus, ut dictum est in decimonono fundamento. Et propterea sicut Episcopus post collatam tonsuram dicit Clero ordinato : *Hodie de foro Ecclesiæ factus es, privilegia Clericalia sortitus es*, ut in Pontif. in *tit. de Cler. faciend.* Ita post degradationem dicit Clero degradato : *Te velut Clericalis professionis indignum redigimus in servitutem, & ignominiam habitûs sæcularis, ac status*, ut in *rubr. de degradatione a prima tonsura.* Item per primam tonsuram transfertur Clericus ad statum Minis-
129 trorum Ecclesiæ, ut similiter patet ex dictis supra in decimo-octavo, & vigesimo fundamento. Rursùs Clericus per primam tonsuram efficitur propriè miles cælestis militiæ, *cap. Christianis*, 11. *quæst.* 1. ibi, *Cùm Clericalis cingulo teneretur adstricti.* Et ibi, *qui cælestem militem pulsat*, *cap. Degradatio, de pœn. in* 6. ibi cœlestis militiæ militis, id est Clerici etiam primæ tonsuræ, nam & de his loquitur ille textus, ut in *vers. Usque ad vestem, cap. Nullus Episcoporum*, 53. *distinct.* ibi, *Debet enim esse immunis ab aliis qui divinæ militiæ est aggregandus, ut à castris Dominicis, quibus nomen ejus adscribitur, nullis necessitatis vinculis adstrahatur.* Itaque per primam tonsuram Clericus non destinatur, imò aggregatur, & adscribitur Clericali militiæ, ut illic patet, & in Constitutione Sixti V. *Sanctum, & salutare*, ibi, *Clericali militiæ adscribere*, & seripsi plenius in *cap. Cum percussio, in* 3. *notab. infrà. de Cler. ægrot.* Quibus stantibus retorquetur argumentum Arch. Nam si Clericus per primam tonsuram efficitur propriè miles cælestis, habere debet propria stipendia & consequenter stipendii signa, idest caracterem.

Præterea est satis infirma illa ratio interpositionis medii à
130 statu ad statum, imò enim videmus à statu cœlibatûs quem transire passim ad conjugalem etiam non præcedentibus sponsalibus. Quod jure fieri potest secundum opinionem glossæ quam dicit veriorem Bald. in *liber.* 1. *ff. De sponsal.* & in aliis pluribus etiam nullo medio interposito. Accedit quòd in baptismate, & professione congruè interponitur medium Catechismi, & Novitiatûs, quia à baptismate, & professione postea non licet retrocedere absque hæresis, vel apostasiæ nota, idemque contingit in Matrimonio vivente uxore. At à minoribus ordinibus licitus est reditus ad statum laicalem, ut patebit in seqq. respon.

Responderi etiam potest ad argumentum Durandi & aliorum, ut dicemus infrà in responsione ad ultimum *num.* 133. Porrò ad principium noni argumenti omissimus repondere, quia nihil concludit, & fortè intentio Archidiaconi fuit arguere ad eum modum, quo dictum est in duodecimo argumento pro sententia Theologorum *num.* 31. ad quod responsum est supra in nono fundamento *num.* 85. & in quarto fundamento *num. 69. vers. Præterea in Sacramento.*

Ad decimum abundè responsum est suprà in decimo octavo fundamento pro hac sententia, & *in responsione ad quintum.*

Ad duodecimum itidem est responsum in nono fundamento. Et doctrina Joan. Monach. refellitur à Joan. Andr. ut diximus in quarto fundamento *num. 69. vers. Præterea in Sacramento.*

Ad decimum tertium respondetur negando consequentiam
131 quia etiam à reliquis Minoribus ordinibus potest Clericus, dummodò non sit in sacris constitutus, retrocedere & uxorem ducere, ac pro laico se gerere & exuere se ipsum omnibus privilegiis Cler calibus, ita ut ampliùs non dicatur Clericus, ut habetur in *c. unico, de bigam. l.* 6. *c.* 1. *de Cler. conjug. eodem lib. cap. Joannes, cap. Cùm olim, infrà eodem tit. c.* 1. *de vit. & honest.* Cler. *lib.* 6. & in Clem. 1. *eod. tit.* & ita respondet Præpos. in *cap. Cleros, num.* 4. *vers. Nam per hoc non concluditur quòd non sit ordo*, 21. *dist.*

Ad ultimum, id est ad ponderationes ex decretis Concilii
132 Tridentini desumptas, responderi potest sanctam Synodum noluisse definire hanc controversiam inter Theologos, & Canonistas an Tonsura sit ordo Sacramentalis nec ne, fortè quia id necessarium, aut expediens non putavit. Et propterea Tonsuram distinxit ab aliis minoribus : nam cùm multa statuenda essent circa primam Tonsuram, oportuit illam nominatim exprimere ; alioquin si illam non expressisset, sed tantum meminisset minorum ordinum, Theologi dixissent Tonsuram non comprehendi, quia non est ordo ; Canonistæ è contra dixissent comprehendi, quia ordo est. Quòd si Concilium sub ordinibus Minoribus intellexisset comprehendere Tonsuram, probasset sententiam Canonistarum, si intellexisset illam non comprehendre, probasset sententiam Theologorum. At neutrum præstare voluit, fortè ne condemnaret sacros Theologos, aut honorabiles Canonistas. Ergò necesse habuit de illa nominatim loqui & seorsim ab aliis quatuor ordinibus. Et hinc licet tantùm inferre, ut Concilium non declaraverit Tonsuram esse ordinem ; non tamen licet inferre ut declaraverit oppositum, & hoc intendit Sacra Congregatio dùm dixit Tonsuram à Concilio non haberi pro ordine, id est Concilium non definivisse Tonsuram esse ordinem ; & ideò illam non comprehendisse minorum ordinum appellatione & certè si Concilium hoc definivisset, Congregatio ejusdem Concilii interpres non declarasset in Clericali Tonsura imprimi caracterem, prout declaravit secundum ea, quæ diximus *numer.* 118. Et ad decretum *cap.* 17. *sess.* 23. responderi potest idcircò Concilium jussisse in Ecclesia restitui ordinum functiones à Diaconatu usque ad Ostiariatum dumtaxat, quia fortè munus Clericorum primæ tonsuræ, videlicet, canendi psalmos, & divinas Laudes, nunquam fuit in Ecclesia intermissum, & propterea nec Presbiteratûs ullam fecit mentionem. Vel certè non meminit primæ tonsuræ propter rationem superius expressam, quia noluit decidere quæstionem Theologorum, & Canonistarum sicut decidisset si declarasset tonsuratos habere certum ministerium in Ecclesia. Qui intellectus non obscurè deprehenditur ex varietate loquendi, qua usa est R. Synodus de clericali Tonsura : nam etsi alicubi usa fuerit illis verbis, primâ tonsurâ initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus constitutus, ut in *cap. 6. sess.* 23. quæ videntur magis probare sententiam Theologorum ut tonsura non sit ordo tamen alibi locuta est per alia verba quæ magis favere videntur contrariæ Canonistarum sententiæ, ut patet *session.* 21. *cap.* 1. ibi : *Pro collatione quorumcumque ordinum, etiam clericalis tonsuræ.* Quæ verba satis clarè innuunt tonsuram esse ordinem sacramentalem. Quandoquidem illa dictio *etiam* quamvis exprimet casum æquà, vel magis dubitabilem, tamen est implicativa præcedentium, Clement. 1. & ibi Cardin. in 1. *notab. de testament.* Bartol in. *l. Suus quoque numer* 4. *ff. de hæredit. instituend.* Alexand. *consil.* 116. *Animadversis num.* 14. *lib.* 2. Unde quemadodum si quis legaret libros etiam equum, oratio esset inepta : quia librorum appellatione equus non continetur, & dictio, *etiam.* non retineret propriam naturam quæ est implicare, ut notat Calderin. *consil.* 225. An per istam formam, in fin. aliàs 4. *de prebend.* Eodem modo inepta esset oratio pro collatione quorumcumque ordinum etiam clericalis tonsuræ, si tonsura sub nomine ordinum con comprehenderetur.

Ad autoritatem verò catechismi Romani Responderi po-
133 test, ex eo quòd dixerit primam tonsuram esse præparationem ad ordines, non recte inferri ut non sit ordo ; Siquidem unus ordo ad alium superiorem præparat, & dis-

potuit, & ita respondet Vasquez in 3. *part. D. Thom. tom.* 3. *disput.* 236. *cap.* 1. *num.* 4. adjiciens propterea hanc rationem præparationis, seu dispositionis ad ordines valdè infirmam esse. Quemadmodum nec licet inferre, Tonsura clericalis est aditus ad Sacramentum Ordinis ; ergò non est sacramentum : nam & Baptismus est janua omnium sacramentorum, §. *Verum*, 32. *distinct. cap.* 2. *de cognat. spirit. lib.* 6. tamen impium esset hinc deducere, ergò Baptismus non est sacramentum. Facit quia aditus est anterior pars domûs, *l.* 1. §. 1. *Si ususfruct.* per Bart. *cons.* 109.
134 *Factum tale est, num.* 2. *lib.* 2. Alber in *diction. in ver. Aditus*, & si aquæ ductus debeatur prædio, debentur etiam fistulæ, per quas aqua duci ur, *l. Si aquæductus, ff. De contrah. empth.* & appellatione domûs etiam ostium continetur *l.* 1. §. *De Cloac. cum concord.* de quibus ibi per Bart. *num.* 1. Ostiariatus verò dicitur in Catechismo primus gradus simpliciter, sed post primam tonsuram, & sic respectu sequentium secundum ea, quæ dixi supra *n.* 119.

Ad extremum quamvis Card. Turrecrem. citatus *suprà*
135 *num.* 43. conciliando opiniones dixerit Canonistas accipere nomen Ordinis largè, & impropriè ; tamen his verbis eò tantùm spectasse videtur ut pertraheret Canonistas in sententiam Theologorum ; Unde hanc Contiliationem non admittunt Canonistæ, & Turrecrem. Quamvis simul Canonista celebris, & Theologus egregius, magis tamen favebat opinionibus Theologorum, quia actu sacram Theologiam legebat, ut ipsemet fatetur ingenuè in *c. Sunt qui dicunt, n.* 5. 27. *q.* 2. ubi in simili quæstione, in qua dissident Canonistæ, & Theologi, sic ait : nos cùm simus Doctor in schola Theologorum, magis favemus opinionibus eorum, non audemus tamen honorabiles Canonistas oppositum asserentes condemnare.

DE ÆTATE ET QUALITATE.

Idem Innocentius III.

CAPUT XIII.

ACcepimus, te nostris auribus intimante, quòd quidam Clerici, qui ad sacros ordines sine titulo sunt promoti, te ad Ecclesiam Bracarenn. super beneficiis obtinendis infestant : & infrà. Licèt igitur in ordinationibus Clericorum, illam tu ac prædecessores tui diligentiam debueritis adhibere, ut minùs idonei non ordinarentur à vobis : ac ideò post promotionem eorum exceptionem non poteris prætendere contra illos, nisi fortè postquam promoti fuerint reddiderint se indignos ; ex superabundanti tamen quando scribere pro talibus non oportet, facimus in litteris nostris apponi ; ut si ordinatus, pro quo scribimus, idoneus habeatur & Ecclesiastico beneficio non indignus, ei ab ordinatore vel successore ipsius competens beneficium tribuatur ; cùm & si tecum de jure agere vellemus, te possemus meritò ad provisionem eorum compellere, quos à te vel prædecessoribus tuis ordinatos fuisse constaret, eò præsertim quòd ad obtinendum Ecclesiasticum beneficium eos debes idoneos reputare, quos ad ordines suscepisti. Undè graviter sustinere non debes, sed nobis potiùs devotè inclinare teneris, si illos examinari per alios facimus, quos sine examinatione nos credimus ordinatos, antequam ad provisionem eorum compellere te velimus. Mandamus igitur, quatenùs eis pro quibus te contigerit recipere nostra mandata in forma communi, in majori Ecclesia, vel aliis Diœcesis Bracarenn. providere non tardes. Exceptiones autem, si quas contra tales proposueris, præcipimus audiendas.

SUMMARIUM.

1 *Ordinatus ad sacros sine titulo ab ordinatore justè petit beneficium nisi post ordinatio nem se reddiderit indignum, & num. seqq.*
2 *Approbato ad ordines, aut ad officium, vel beneficium objici non potest quòd sit criminosus vel irregularis, nisi postea nova causa supervenerit.*
3 *Ampliatur, & num.* 37.
Declaratur, num. 4. *&* 38.
4 *Exceptio criminis contra ordinatum de æquitate semper est admittenda.*
5 *Clausula in litteris apponi consueta semper subintelligitur.*
6 *Clausula, si preces veritate nitantur, subintelligitur in rescripto, licet non exprimatur.*
7 *Idem de clausula*, rebus sic stantibus.
8 *Idem de clausula*, justo impedimento cessante.
9 *Clausula opponi solita in rescripto si fuerit omissa, rescriptum non vitiatur.*
10 *Clausula*, si est idoneus, & beneficio non indignus, *an & in quo differant.*
11 *Ordinato ad sacros sine titulo, ac beneficium petenti nec ordinator, nec successor potest objicere quòd sit illiteratus.*
12 *Successor tenetur non ex delicto, sed ex facto defuncti.*
13 *Approbatus ad sacros ordines censetur etiam approbatus ad beneficium, nec debet iterùm examinari, & num.* 32. *&* 35.
Fallit in beneficio curato, num. 40.
Item fallit quando Episcopus per alium examinavit, num. 15.
Item fallit in Episcopo successore, num. 16. *&* 42.
Item fallit in ordinato, qui eligitur ad beneficium in alia Diœcesi, num. 17.
14 *Examinandi non sunt quoad doctrinam provisi de Canonicatibus in forma dignum, si jam Diaconi, vel Presbiteri sunt.*
15 *Ordinati sine examine, & commendatitiis litteris proprii Episcopi possunt ab eo iterùm examinari, & ab ordinum exercitio suspendi ex Concilio Tridentino, cap.* 3. *sess.* 14.
Quod tamen decretum non comprehendit ordinatos ab Episcopo prædecessore, nisi nova causa supervenerit, ibid.
16 *Ordinatus potest iterùm examinari ab Episcopo successore quoad beneficium ei de novo conferendum, non autem*

usque ad quatuor si vacaverit in mense Sedi Apostolicæ reservatæ.

43 *Concilii Tridentini decretum* cap. 18. *sess.* 24. *expenditur, & num. seqq.*

44 *Dictio*, Porrò, *est diversificativa præcedentium.*

45 *Terminum implicat currere ipso jure, & esse ab Episcopo assignandum.*

46 *Provisio hominis facit cessare provisionem legis.*

47 *Observantia generalis Episcoporum plurimùm valet ad interpretationem Conc. Trident.*

48 *Concursus habitus infrà terminum decem dierum non est nullus, si nemo post examen comparuit, qui se læsum prætendat.*

49 *Idem si aliqui fuerint examinati infrà decem dies, alii verò post, itaut nullus ex concurrentibus remanserit non examinatus.*

50 *Appellare an liceat in concursu Parochialis Ecclesiæ à reprobatione examinatorum Sinodalium, & ad novum examen provocare, & num. seqq. usque in finem.*

51 *Cap.* Constitutis, il secundo de appell. *correctum est à Conc. Triden. cap.* 18. *sess.* 24.

52 *Examinatorum officium est idoneos judicare; electio autem magis idonei ad solum Episcopum pertinet, & num. seqq.*

53 *Appellari potest à prælectione Episcopi, qui judicium examinatorum secutus, unum magis idoneum prætulerit.*

54 *Examinatorum Sinodalium autoritas, an & quando expiret, & an Episcopus in locum demortuorum possit alios extra Sinodum substituere.*

55 *Concursus, in quo unà cum tribus examinatoribus Sinodalibus alii non Sinodales fuerunt adhibiti; est nullus, & collatio Parochialis ad Sedem Apostolicam devolvitur.*

1 CUm *si ars.* Minus idoneus ad Sacerdotium promoveri, vel ad regimen animarum assumi non debet. Hoc dicit. Primò exordium. Secundò præceptum, ibi, *distinctè.* Tertiò pœna contrafacientis, ibi, *quoniam.* Quartò antipophora, ibi, *Sanctius enim est.* Quinto ratio ibi, *Quia si cæcus.*

2 Nota primò excellentiam regiminis animarum, est enim ars artium, ut antonomasticè hìc dicit Concilium generale, & latiùs explicant Host. & Joann. Andr. ambo *in princip.* Bellam. & Card. *num.* 1. *in* 1. *oppos.*

3 Secundò nota ibi, *per alios*, eum qui tenetur ex debito alios instruere, posse id munus alteri demandare. Et fic Doctor potest interdum subrogare scholarem, ut hìc notant Joan. de Anan. *num.* 3. de quo dic ut per eumdem Cardin. *in cap.* 1. *in princ. in* 6. *notab. num.* 18. *suprà de Summ. Trinit.* & per Joan. Andr. *in reg. Qui per alium, in Mercurial. de reg. jur. lib.* 6. *& in cap. Extirpandæ de præbon.* & per Legistas, nempè Bart. *in l. Nemo est qui nesciat, ff. De duobus reis*, Cya. & Bald. *in l. Quisquis, Cod. De Episcop. & Cleric.*

5 Tertiò nota differentiam esse inter rudes, & ignaros, quia rudes dicuntur quoad temporalia, ignari quoad spiritualia, sive jura; nam utrumque requiritur in Sacerdotibus, & Rectoribus animarum, ut in *c. Petrus* 39. *distin.* secundum Host. & Joan. Andr. *num.* 10. & Bellam. *in princ.* omnes in *ver. Rudes.* Cardin. *num.* 2. *in secunda oppositione.*

6 Quartò nota ibi, *Quod facilè poterit deprehendi.* Ignorantiam promoti facilè probari posse, id est per examinationem, ut *cap. Si sortè de elect. lib.* 6. & hìc notant Joan. Andr. *num.* 10. *in ver. Deprehendi*, Bellam. *in princip. in eod. ver.* Butr. *in* 4. *notab.* & Card. *in* 6. Statim enim atque imperitus matheseos examinabitur, risui patebit, *cap. Qui de mensa & cap. Relatum* 37. *dist.* secundum Hostiens. *num.* 10. *in ver. Facilè poterit.*

7 Quintò nota ibi, *Ordinatores & ordinator.* Eo ipso quòd constat de inhabilitate promoti, pariter constare de delicto promoventis, ut *hìc* & in *cap. Tantis, Daniel.* 81. *dist. in fin.* ibi, Qualis enim iple sit, quisquis tales ordinaverit, ostendit, & arg. *c. Quamvis infrà de regul. jur. & l. Quisquis, c. de rescin. vend.* Quod intelligunt Doctores, quando promovens per seipsum examinavit. Secùs si per alios, quia tunc Examinatores tantùm punientur, ut in *cap. Quando* 24. *distin. & c. Ad hæc infrà de offic. Archid.* & hìc declarant gloss. in *ver. Deprehendi.* Innoc. *num.* 2. *in ver. Ordinator*, Hostien. *num.* 10. *in ver. Deprehendi* Joan. Andr. in gloss. 3. *num.* 13. & Bellam. *num.* 3. Qui tamen hoc ultimum sublimitant, nisi Ordinatori sit imputandum quod insufficientes, malos, vel negligentes ad officium examinationis elegerit, ut *l.* 1. §. *Qui sunt igitur, & l. fin. ff. naut. caupon. stabul. & l.* 1. §. *Idem Pomponius, ff. depos. & c. Ea quæ*, §. *Unico infrà de offic. Archid.* Quid autem in promotis sine examinatione, dic ut per Archid. in *cap. Si quis* 24. *dist.* & per Collectar. *hìc num.* 1.

10 Sextò, nota promovendos ad Sacerdotium & regimen animarum esse examinandos super divinis officiis & Ecclesiasticis Sacramentis. Quod plenè fieri non potest sine scientia Canonum, *cap. Inter cætera infrà de offic. Ordinar. cap.* 1. *De feriis, cap.* 1. *De celebrat. Missarum & de consecr. per tot.* & patet in hoc tractatu & aliis hoc tangentibus. Hæc autem secundum Host. n. 8. ignorant puri Theologi non sine periculo animarum; quia ad canonum observationem, quæ censetur regula omnium & ipsi & omnes Catholici adstringuntur, ut cap. 1. *suprà de constit.* Non est ergò modicum periculum suam regulam ignorare & inniti prudentiæ suæ contra canonicas sanctiones, ut cap. *Ne innitaris eod tit.* & religiosi, qui canones ignorant, reputandi sunt idiotæ, ut legitur & notatur in capite *ex multa in primo responso, vers. sic ergò infrà de voto.* Ergò debent tales esse gnari divinæ legis & exercitati in Ecclesiasticis sanctionibus, secundum Gossr. & Joan. Andr. n. 12.

13 Septimò, nota axioma in materia regiminis Ecclesiastici, videlicet sanctius esse paucos bonos, quàm multos habere ministros.

14 Et signa hunc textum contra Episcopos ordinandos multitudinem Clericorum: nam etsi ministrorum numerum augere spectat ad incrementum divini cultûs, cap. *ex parte suprà de constit.* & notat Innoc. *in cap. cùm secundum num.* 1. & post Host. *num.* 9. *infrà de præbend.* tamen plerique Clericalem militiam assumunt, non ut Deo fidèlem cultum præstent, sed sæcularis judicii fugiendi fraude, contra quos Concilium Tridentinum cap. 4. *sess.* 23. Undè & crebra inter utrumque forum oriuntur diffidia & libertas Ecclesiastica in dies magis violatur. Nec desunt, qui hanc calumniam obtrudant Ecclesiarum Prælatis quòd gregem sibi numerosum parent avaritiæ studio, non ut pascant, sed ut emungant, aut mactent. Præterea, ut inquit Hieronimus *ad evagrium Episcopum epist.* 85. Diaconos paucitas honorabiles, Presbiteros turba contemptibiles facit, cap. *Legimus* 93. *distin.* Ideòque Concilium Calcedonense *can.* 6. à Concilio Tridentino innovatum cap. 16. *sess.* 23. præcipit nullum debere ordinari, qui judicio sui Episcopi non sit utilis, aut necessarius suis Ecclesiis & jura interdicunt quemquam promoveri sine titulo etiam ad minores ordines, ut plerique Interpretes tradiderunt in c. *Non liceat*, & ibi dixi *num.* 5. *infrà de præbon.* Et quamvis id non servetur ex consuetudine, tamen utile esset, ut in usum induceretur ad compescendam effrænatam Clericorum multitudinem, ut advertit Abb. in d. cap. *Non liceat num.* 2. Sed & Imperatores Clericorum numerum præfixerunt, ut in Authen. Ut determinatus sit numerus Clericorum, &c. in rubro & nigro: nam multitudo numerosa nihil habet honesti, ut dicitur in Authen. *de referendar. ad fin.* Ergò non refert, quàm multos Episcopi habeant Clericos, sed quàm bonos, ut hìc, & in c. *Tales* 22. *distin.* ubi Clemens ad Jacobum fratrem Domini, Tales, inquit, ad ministerium eligantur Clerici, qui dignè possint Dominica Sacramenta tractare, meliùs est enim Domini Sacerdoti paucos habere ministros, quàm multos inutiles, qui onus grave ordinatori adducant.

15 Deindè signa hunc textum contra Superiores Regulares, qui novitiorum multitudinem ad habitum & professionem admittunt, quive novas domos & loca in dies recipiunt, ut religionem longè, latèque diffundant: vix enim fieri potest, ut immensitas camporum benè, ut par est, excolatur. Et hinc potissimùm contigisse arbitror, ut multæ religiones à primævi instituti puritate & monasticæ disciplinæ observantia infelicìter ceciderint. Porrò immoderatum hunc affectum se propagandi, ut comprimerent sacri Canones Conc. & Apost. Constitutiones, providè sanxerunt, ut is tantum numerus in singulis Monasteriis constituatur & in posterum conservetur, qui vel ex reddilibus propriis Monasteriorum, vel ex consuetis eleemosinis commodè possit sustentari, ut in cap. 1. & 3. *infrà de institut.* in cap. *unico*, §. *Sanè de statu regul. lib.* 6. & in Concilio Tridentino cap. 3. *sess.* 25. *de regul.* Neve Superioribus Ordinum liceat nova loca acquirere sine consensu Ordinarii & Sedis Apostolicæ licentia, ut in capite *unico de excess. Prælat. lib.* 6. & in d. cap. 3. *in fine sess.* 25. *de regular.* & in decretis hac de re editis. Ingentem quoque religionum Mendicantium numerum reduxit Concilium Lugdunense sub Gregorio X. ut in cap. *unico de relig. domib. lib.* 6. Cùm tamen ab eo tempore usque adeò excreverint, ut à multis piis viris Apostolicæ Sedis provisio hac in re desideretur.

16 Postremò ex hac littera arguit Host. *num.* 13. & gloss. in c. *Tales in ver. Multos* 23. *distin.* contra eos, qui pretiosum tempus conterunt in allegationibus se inutiliter dilatantes, ut in cap. *Non mediocriter, de consecr. dist.* 5. *& c. Odi & projeci* 24. *q.* 1. non enim multis opus est, sed efficacibus, ut ait Seneca *ad Lucil. epist.* 38. ideòque doctis & cordatis viris nauseam movet tot Autorum, præsertim nullius nominis, aut ponderis inepta congeries.

Hoc tamen limita dupliciter secundum Host. *num.* 13. Primò scilicet, ut non procedat in compilatione librorum, ut patet

patet in eo, quod legitur & notatur in cap. *Ad liberandum infrà de Judæis*, in parte decisa cum suis concord. & in cap. *unico in primo responso infrà de Sacram. Unct.*

Deindè limita, ut non procedat in legibus & in glossis, quas non debemus, cùm ibi sint multa difficilia, multa latentia & obscura, plerumque tamen utilia, aut etiam necessaria perfunctoriè pertransire. Aliquandò enim vidimus aliquam legem negligi, per quam posteà quæstionem difficilem cognovimus terminari; & secundum Aristot. 3. *Phisic.* 3. *cap.* 1. de singulis dubitare non est inutile. De quo per eumdem Hostien. in cap. 1. *fin. super verb. Brevster infrà de Sacram. non iterat.* & per Joan. Andr. in cap. *ex multa n.* 2. *de Voto.*

Ultimò nota rationem, cur assumendi ad regimen animarum subjiciendi sint examini, videlicet quia sunt duces aliorum, ideòque illuminati esse debent, ut aliis præluceant. Ignorantia autem est cæcitas intellectûs, undè si cæcus cæcum ducit, ambo in foveam dilabuntur Matth. 15. & Lucæ 6. & hìc in littera & in cap. *Quæ ipsis* 38. *distin.* & facit ad titulum de qualitate præficiendorum,

18 Hodiè in assumendis ad regimen Parochialium Ecclesiarum novam formam examinis per concursum præscripsit Sancta Tridentina Sinodus in cap. 18. *sess.* 24.

Statuit enim primò, ut examen hujusmodi servari debeat in omibus Parochialibus, etiamsi cura Ecclesiæ vel Episcopo incumbere dicatur & per unum vel plures administretur, per obitum vel resignationem vacantibus, etiamsi reservatæ, vel affectæ fuerint. Secundò statuit, ut cùm Parochialis Ecclesiæ vacatio contigerit, Episcopus & qui juspatronatûs habet intra decem dies vel aliud tempus ab Episcopo præscribendum (quod hodie est limitatum ad alios decem dies ex Constitutione Pii V. in conferendis) idoneos aliquot Clericos coram deputandis examinatoribus nominet. Liberum sit tamen etiam aliis, qui aliquos ad id aptos noverint, eorum nomina deferre. Quòd si Episcopo, aut Sinodo Provinciali videbitur magis expedire, per edictum etiam publicum vocentur qui volent examinari. Tertiò statuit, ut transacto constituto tempore omnes descripti examinentur ab Episcopo, sive eo impedito, ab ejus Vicario generali, atque ab aliis examinatoribus non pauciioribus, quàm tribus quorum votis si pars; aut singulares fuerint, accedere possit Episcopus vel Vicarius. Quartò præcipit, ut examinatores singulis annis in Diœcesana Sinodo ab Episcopo vel ejus Vicario ad minùs sex proponantur qui Sinodo satisfaciant & ab ea probentur & eorumdem qualitates præscribit, videlicet ut sint Magistri, seu Doctores, aut Licentiati in Theologia, aut Jure Canonico vel alii Clerici, qui videbuntur magis idonei. An autem alternativa, vel hoc casu sit ordinis vel electionis, dixi in cap. *Inter cæteras à n.* 45. *usque in fin. suprà de rescr.* Quintò jubet, ut examine peracto examinatores renuncient quos idoneos judicaverint ex hisque Episcopus eligat digniorem, eique & non alteri per eum, ad quem spectat, collatio Ecclesiæ fiat. Sextò præscribit, quid observandum, si Parochiales jurispatronatûs Ecclesiastici, aut laïcorum fuerint. Septimò statuit, ut examinatorum relationem nulla devolutio vel appellatio etiam ad Sedem Apostolicam impediat, aut suspendat, quominùs executionem habeat. An autem ex Concilio, ex Constitutione Pii V. Episcopus in concursu ita teneatur præeligere dignìorem, ut aliàs liceat postposito appellare, etiam si prius non constet de irrationabili Episcopi judicio, scripsit plenè in *c. eam te in* 1. 2. *&* 3. *quæst. à n.* 20. *usque in finem suprà eod.* Octavò in hujusmodi forma examinis jubet haberi rationem Parochialium exigui redditûs vel locorum, ubi non sunt, qui velint se examini subjicere. Ultimò tribuit facultatem Sinodo Provinciali, providendi circa examinationis formam si quid addendum, aut remittendum esse censuerit.

19 Quæro, an in dignitatibus & Mansionariis, seu Hebdomadariis curam animarum habentibus in Cathedralibus vel Collegiatis Ecclesiis requiratur forma examinis per concursum à Concilio Tridentino præscripta in d. cap. 18. *sess.* 24.

Cùm in Ecclesia Patavina, aliisque ejusdem Diœcesis multa sint beneficia, quæ licèt curam animarum habeant, tamen Parochiales non sunt, veluti quædam beneeficia Mansionariæ nuncupata existentia in Collegiatis, quibus per hebdomadas animarum curam exercendi onus incumbit vel dignitates quæ caput Collegiatæ existunt, ut Præpositura Montis Selicis vel Cathedralis; quæsitum fuit à S. Congregatione Concilii, an talia beneficia per concursum conferri deberent servatâ forma c. 18. *sess.* 24. S. Cong. censuit, reclamante Cardinali alciato & subdubitante Cardinali Perusino examen concursûs non requiri in Mansionariis Collegiatæ Montis Selicis & etiam Cathedralis Ecclesiæ Parmen. nec in dignitate Præpositurræ Collegiatæ Papiensis. Tamen Sanctissimo referendum bonum esse, ut Sanctitas sua decernat, ut hujusmodi beneficia, quæ sunt curata & ad collationem liberam inferiorum, aut Episcopi spectant, non possint conferri, nisi priùs examinatis; & approbatis ab Episcopo. Sanctitas sua dixit ampliùs studendum & deliberandum.

20 In Congregatione Generali etsi dictum fuisset in summa Hebdomadarias, seu Mansionarias Ecclesiæ Parmen. Cathedralis, itemque Collegiatæ Montis Selicis Diœcesis Patavinæ, item Præpositurarum Collegiatæ Papien. debere appellatione Parochialium venire, ideòque in eis esse necessarium examen per Concursum, quia in substantia omnes sunt Parochiales, eadem cura animarum, idem finis, idem modus, eademque ratio Concilii d. cap. 18. & cùm nullus sit canon qui dicat appellatione Parochi non comprehendi Collegiatam & Dignitatem, nisi cap. *Statutum de elect.* in 6. Ergò regula est in contrarium & possunt duo tantùm contrà deduci. Unum d. cap. *Statutum.* Sed illud non obstaret, quia procedit in materia pœnali tantùm, ut verba d. cap. expresè dicunt & Joan. Andr. & alii certum asserunt esse textum illum non habere locum in materia favorabili, qualis est ista, prout etiam declaravit Parcus Major Cancellariæ; Alterum *cons.* Oldradi 67. & *cons.* Anchar. 59. ex cap. *eàm non ignores, de præbend. & cap. Statutum.* Sed nec illa obstarent duplici ratione. Primò quia loquuntur in materia pœnali & fundant se solùm super dict. cap. *Statutum.* Altera, quia verba illa Concilii, cura Ecclesiæ vel Episcopo & per unum vel plures, posita sunt à Concilio ad tollendum consilia Oldradi & Ancharani, ut Rota jam decidit; & in omnem casum in dignitate curata non subesse dubium ex eisdem consiliis Oldradi, Ancharani, Cardin. *cons.* 30. Prob. cap. *Super eo de præbend. in* 6. Nec obstare, quòd Concilium dicit vacatio Parochialis, sed uno Mansionario mortuo non vacat Parochialis; quia cùm Concilium dicat per unum vel plures, mortuo uno ex illis pluribus, habetur pro vacatione Ecclesiæ respectu loci vacantis in illa: Item non obstare, quòd aliàs Congregatio respondit in quibusdam beneficiis Carthaginen. quia factum fuit fundamentum, quòd in Archivo Ecclesiæ repertum fuit in fundatione eorum beneficiorum expresse cautum fuisse, ut essent servitoria beneficia simplicia: Tamen ex undecim Cardinalibus, Gesualdo, & Alciato exceptis, & Columna nolente proferre sententiam, quia non studuerat, omnes alii censuerunt in supradictis tribus casibus Parmen. Papien. Patavin. nullum examen requiri per concursum ex Concilio dicto capite 18. & generaliter in omnibus Dignitatibus curam animarum habentibus in Cathedralibus & Collegiatis; itemque generaliter in omnibus Mansionariis, & Hebdomadariis curam animarum habentibus per plures alternis vicibus exerceri solitam in Cathedralibus, vel Collegiatis non esse necessarium aliquod examen per concursum ex dicto capite 18. Illà præcipuè ratione, quia non datur vacatio Ecclesiæ: & dicto capite 18. non loquitur de Dignitatibus, nec expressè de Collegiatis, pro ut fecit alibi ubi voluit. Quid autem si in una Ecclesia Parochiali essent duo, vel tres exercentes curam animarum, neque esset simplex Parochialis duobus vel tribus curam animarum exercentibus, sed nec Collegiata; Quid idem si esset Parochialis habens nomen Dignitatis, puta Archipresbiteratûs, Abbatiæ, vel Præpositurræ, & non esset Collegiata; Congregatio nihil decidit de his casibus, licèt aliud esse inclinaverit, & ita in illa Carthag. Beneficii videtur Rota sensisse; & ita etiam salvari posse videtur decisio Rotæ Gerunden. Hæc tamen omnia referenda Sanctissimo; & nihilominùs dicendum de examine faciendo saltem sine concursu.

Sanctissimus licèt ei visum sit *d. c. Statutum*, habere tantùm locum in materia pœnali; tamen doctrinam Ancharani visus est intelligere etiam in materia favorabili. Licèt idem visus fuerit non satis probare illud argumentum, quòd Ecclesia non vacat mortuo uno, licèt item visus fuerit bis inclinare in eam sententiam, ut quando Dignitas habet curam animarum & obtinens tenetur eam personaliter exercere ut in illa Papien. requiratur concursus. Tamen postquam tandem audivit sententiam communem Congregationis prævio studio, & discussione facta illam approbavit etiam in Dignitatibus ea ratione, quia Concilium non fecit expressam mentionem Dignitatum. In Mansionariis autem, & Hebdomadariis inniixa est Sanctitas sua illis rationibus Oldradi & Ancharani, licèt Concilium visum sit illis verbis, per unum, vel plures, illas sustulisse. Sic igitur statuit in Dignitatibus & Mansionariis, seu Hebdomadariis habentibus curam animarum in Ecclesiis Cathedralibus vel Collegiatis non esse necessarium examen per concursum. Quid autem in Parochialibus, quæ non sunt in Cathedralibus; neque in Collegiatis, in quibus adsunt tres vel quatuor exercentes curam animarum alternis vicibus, prout videtur fuisse in casu Rotæ, vel quia Parochiales haberent simplex nomen Dignitatis, Abbatiæ, Præpositurræ, quem casum Congregatio reliquit indecisum: Sanctitas Sua dixit, ex quo de præsenti non occurrebat in facto tale dubium, debere Congregationem esse contentam decisione casuum Parmen. Papiens. Patavin. Si posteà hìc casus occurrerit, tunc agendum. Et quia Rota illam decisionem fecit, & Parcus Major aliam; Sanctitas Sua interrogata, an admittendi essent, respondit nihil eis dicendum.

Congregatio Generalis cùm hæc audivisset, mandavit ut

Ordinarii. At hæc ratio cessat in litteris gratiæ super beneficiis obtinendis, quæ cùm sint ambitiosæ, restringi debent, ut legitur, & notatur in dicto capite *Quamvis.* Vi-
29 gore tamen talis mandati non poterit executor de aliqua Prælatura providere; quia ad Prælaturas non extenditur intentio mandatoris, ut est casus in cap. *ult. infrà de præben.* & hic fatetur glossa præalleg. in ver. *In majori Ecclesia*, & supradictam distinctionem sequuntur hic Butr. *n.* 11. Card. in 11. *notab.* & Joan. de Anan. *n.* 4. & vide bonam glossam in cap. *unic. in ver. Diœcesi. de rerum permut. lib.* 6.

Secundò quæro, an præsentatus, seu electus à Capitulo
30 ad beneficium requirens ordinem sacrum, ad quem jam prævio examine ab Episcopo promotus fuerat, possit & debeat ab eodem Episcopo, ad quem jus confirmandi, seu instituendi pertinet ante confirmationem vel institutionem quoad doctrinam examinari; & nisi idoneus repertus fuerit, repelli vigore Tridentini Concilii cap. 13. *sess.* 7.

Quæstio hæc discutienda est juxta terminos juris communis:
31 nam Concilium d. cap. 13. loquitur in casu, quo præsentatio, electio vel nominatio fit aliis, quàm Episcopo. Et sic quandò confirmatio vel institutio ad alium, quàm Episcopum pertinet secundum quem sensum abundat illa præpositio, *à*, quæ ante verbum, *quibuscùs*, in aliquibus Codicibus mendosè legitur impressa, quæ tamen non habetur in Codice Bibliotecæ Vaticanæ & expresè declaratur alio testu ipsius Concilii, cap. 9. *sess.* 25. *vers. Quod si ad inferiores*, tunc que jubet non aliter quem esse confirmandum vel instituendum, quàm Episcopi examine. Nos autem versamur in casu, quo præsentatio, seu nominatio fit Episcopo, ad quem jus instituendi, seu confirmandi pertinet, qui casus à Concilio omittitur, ideòque remanet in dispositione juris communis, l.
32 *commodissimè, ff. de liber. & posthum.* Petpensà autem juris communis dispositione, regula est, semel approbatum prævio examine quoad doctrinam non esse rursus examinandum, nec reprobari posse, ut in hoc cap. *Accepimus*, ubi omnes notant Cardin. in capite *cum secundum de præben. n.* 5. *in* 3. *oppositione*, Felin. in *c. cùm venerabilis num.* 47. *de except.* & hanc esse regulam sentiunt communiter DD. qui semper casus, in quibus semel approbatus poterit reprobari, dicunt esse speciales, gloss. in d. cap. *cùm secundum in ver. Liceat.* quam ibi, cui adhærent omnes sequuntur *de præbend.* ubi Cardin. jam citatus in dict. 3. *oppos.* Bald. in l. *Ut gradatim*, §. *Reprobari, ff. De muner. & honor.* Bart. & Alber. in l. *Sed & reprobari, ff. De excusat. tutor.* dum ajunt post Di-
33 num, Medicum probatum reprobari posse causâ legitimâ subsistente: aliàs secùs & ita supponunt regulam esse in contrarium, ita etiam Joan. Andr. in *addit. ad specular. tit. de jurepatr. in med. addit. magin.* ut ait: *In medico, ut semel probatus possit reprobari, esse speciale propter hominum sanitatem*, idem que scribit Oldrad. *cons.* 18. *circa primum articulum n.*
34 1. *vers. est enim speciale in medico.* Et ratio est, quia bis de eodem hominis facto quæri non debet, *l. Licèt, ff. naut. caup. stab.* gloss. in cap. *Lii et is fin. ff. De offic. legat.* gloss. in d. cap. *cùm secundum in ver. Liceat de præben.* Et in spe-
35 cie quæstionis nostræ, quòd promotus ab Episcopo prævio examine ad ordines sacros, non possit repelli per ipsum à beneficio, neque rursus examinari, textus est clarus hic, ut dixi suprà in 5. notab. Ordo enim & titulus sunt connexa,
36 cap. 1. 70. *dist.* ut qui unum dedit, reliquum dare teneatur, d. c. *cùm secundum*, ut consideat Innoc. *hic in princ*, ubi cæteri Doctores, præsertim Hostiens. *num. in ver. contra illos*, & Bellam. *num.* 5. Butr. in dicto capite *cum secundum num.*
37 18. Idque procedit sive detegatur quem fuisse illitteratum tempore examinis prioris sive etiam posteà talem effectum esse, secundum Innoc. & alios proximè citandos. Neque obs-
38 tat, quòd approbatus possit reprobari ex causa superveniente, ut hic patet & dictum est suprà in 1. notab. Quia id est verum si loquamur de crimine: secùs autem si loquamur de litteratura, seu doctrina, sicut in casu nostro, ut optimè declarat hic Innoc. *num.* 1. *vers. Sed si objiceretur* & post eum Host. *num.* 3. *vers. Si verò objiceret*, Joan. Andr. *num.* 5. *eod. vers.* & Butr. *num.* 9. *vers. Hoc verum.*

Regula tamen superiùs propolita pluribus modis limita-
39 tur.

Primò enim declaratur procedere in examinato & approbato ad idem vel simile officium, vel beneficium; secùs autem esset si beneficium vel officium esset majus vel dissimile, gloss. hic in *ver. Reputare*, quam Host. *n.* 12. & *seqq.* Butr. *n.* 9. & cæteri sequuntur Bald in capite *Scriptum col. ultim. suprà de electi.* dicens, semel examinatum debere iterùm examinari si transeat ad longè altiora. Et est theorica Innoc. in d. cap. *cùm venerabilis*, quam ibi sequuntur alii teste Felin. *num.* 48. ubi etiam *num.* 49. *propè finem*, refert id in ipso servatum fuisse, qui assumptus in auditorem sacri Palatii examinatus fuit, tamesi viginti annos in publicis Universitatibus jus Pontificium docuisset & in hoc nullus discrepat. Et hanc sententiam alias probavit Sacra Congregatio Concilii. Nam consulta, an semel examinatus ab Episcopo ad simplex beneficium si ad aliud simile præsentur, teneatur iterùm se Episcopi examini subjicere: Respondit non teneri, cùm sit simile beneficium. Hinc autem sequitur magna limitatio ad regulam hujus cap. *Accepimus & cap. cùm secundum, de præbend.* ut 40
examinatus & approbatus ad ordinem non possit examinari & reprobari ad beneficium, ut scilicet procedat in simplici; non autem in beneficio curam animarum habente, ut per Oldrad. d. *cons.* 18. *num.* 1. Et hoc est, quod scribit Joan. Andr. *in addit. ad Specular. in titul. de jurepatr. in addit.* 41
margin in fin. dum ait, cap. *Accepimus*, arctare ordinantem ad dandum beneficium, non autem curam. Huc etiam spectat, quod scribunt Oldrad. ubi suprà & Anchar. d. *Clem.* 1. *de concess. præb.* dum asserunt regulam prædictam desumptam ex capite *Accepimus*, habere locum in connexis, dependentibus vel cohærentibus, non autem in diversis, Anton. de Butr. d. cap. *cùm secundum, num.* 18. ubi ait possibile esse, ut dignus beneficio per approbationem ordinum non sit dignus beneficio quolibet, quasi insinuans non esse dignum Curatis vel aliis requirentibus magnam habilitatem, Felin. *loco citato.*

Secundò regula limitatur, ut habeat locum in eodem exa- 42
minante & approbante; is enim semel probatum ampliùs examinare vel reprobare non potest. At diversum est jus in successore ejus, qui semel approbavit, ut sentiunt hic Doctores post gloss. in *Examinari*, Butr. *num.* 9. *vers. Quandòque ordinavit per se* & Felinus *loco citato.* Neque in casu hujus limitationis obstat exceptio rei judicatæ successori examinare
volenti: tum quia causa agendi mutatur & est alia res, scili- 43
cet aliud beneficium: tum quia approbatio non est sententia definitiva, sed appellatur decretum admissorium, Oldrad. *d. cons.* 18. *n.* 3. Anton. de Butr. in dict. cap. *cùm secundum num.* 18. Joan. Andr. in d. *Addit.* Anchar. *in dicta Clem.* 1. *num.* 18. & Felin in d. cap. *cùm venerabilis num.* 49.

Tertiò limita ratione publicæ utilitatis, ob quam medicus, 44
qui ad curandam hominum valetudinem adhibetur, semel probatus, reprobari potest, l. *Ut gradatim*, §. *Reprobari, ff De muner. & honor. leg. Sed & reprobari*, ubi Bald. *ff. De excusat. tutor.* ex quo deducit Bart. in dict. l. *Sed & reprobari.* Doctorem semel probatum reprobari posse, ut facere consueverat Archiepiscopus Capuanus, quem hoc nomine laudat optatque ita etiam hodie observari. Idque speciale est propter præjudicium publicum ne Doctoribus imperitis causæ defendendæ, aut judicandæ committantur Lambertin. infrà allegandus n. 6. Hinc etiam ex facto respondit Oldrad. d. 45
cons. 18. approbatum ad duas Parochiales si velit consequi tertiam etiam æqualem vel minorem, debere iterùm examinari & si minùs idoneus fuerit, repelli: nam si id est speciale in Medico corporum; ut propter periculum, quod versatur in exercitio artis suæ, semel probatus reprobari queat: multò magis debet esse speciale in Medico animarum, in cujus imperitia majus periculum vertitur, cap. *cùm sit ars infra eodem* facit cap. *cùm infirmitas de pœnit. & remiss.* Et isdem fundamentis sentit Joan. Andr. in d. *Addit ad Specular.* & sequitur Anchar. in d. *Clem.* 1. *de concess. præbend. n.* 15. Lambert. in *tract. de jurepatr. in* 1. *part.* 2. *lib.* 9. *quæst. princ.* 20. *art. n.* 4. *cum seqq.* Felin in dicto capite *cùm venerabilis n.* 49. *de except.*

Quartò, Regula procedit quoties semel examinatus est 46
quidem insufficiens, sed non penitùs illiteratus: nam sive Episcopus promovendo eum, qui non est prorsùs sufficiens, tacitè cum eo videatur dispensare, juxta cap. *Veniens de filiis Presbiter.* ut sentiebat Præceptor Host. relatus à Joan. Andr. in d. cap. *Diversis fallaciis in* 2. *col.* sive dispensare non videatur, juxta doctrinam Innoc. & Host. ibid. relati; satis est, ut ipsemet Episcopus contra factum suum venire non possit in casu, quo sibi competebat facultas dispensandi, ut certè competit cum eo, qui non est prorsùs illitteratus, ut per Jo. And. ibidem quem Doctores sequuntur. At cùm quis est 47
prorsùs illitteratus, secùs est; quia quoad ipsum dispensare non potest, imò etiam de Papa dubitatur an possit, Felin. in cap. *Si quandò in penult. col. de rescript.* & ideò si illum admittat, potest Prælatus contra factum proprium venire in casibus, in quibus aliquid fecit contra jus, nec habebat dispensandi facultatem, ut tradit Joan Andr. post Innoc. & Host. in *loco suprà proximè citato*, cui cæteri consentiunt. Et ita hanc regulam limitat Lambert. in d. *art.* 26. *n.* 4. qui tamen refert Doctores in d. cap. *Diversis fallaciis*, velle ut quandò Episcopus promovit illum, cum quo habet facultatem dispensandi, ut habet cum eo, qui non est penitùs illitteratus, ita demùm possit venire contra factum proprium, si sine causæ cognitione processerit; secùs si cum causæ cognitione, quia in re fallitur Lambertin. nec opus fuit, ut tot rationibus eam opinionem refelleret, quia Joan. Andr. & cæteri nunquam sentiunt Episcopum, etiamsi sine causæ cognitione processerit, posse venire contra factum proprium in casibus, in quibus potest dispensare; sed tantùm dicunt superiorem vel successorem Episcopi posse tunc revocare id, quod Episcopus

fecit, sed ipsummet non posse factum proprium improbare, semperque id pro certo habent, sive adhibuerit causæ cognitionem, sive non, quandò fumus in casibus, in quibus ei licet dispensare; & tunc tantùm affirmant ipsum contra factum suum venire posse, cùm dispensare non potest, sicut
48 non potest cum penitùs illiterato. Et in hunc sensum accipiendum est, quod scribit Felin. in d. c. *cùm venerabilis n.* 49. *de except.* dum absolutè & simpliciter ait insufficientem posse privari beneficio obtento etiam à promovente: quia id est verum in penitùs insufficienti, cum quo Episcopo dispensare non licet; secùs si non esset penitùs insufficiens; quia cùm Episcopus dispensare potuerit, contra factum suum ipse venire non potest, ut per Doctores in dicto capite *Diversis fallaciis.*

His positis sequitur responsio ad quæstionem supra propositam: nam cùm nos agamus de eodem Episcopo, non autem de successore: & de beneficiis, quæ non requirunt majorem idoneitatem, quàm ordo collatus (quæstio enim est de examine ad beneficia requirentia eumdem ordinem sacrum, ad quem quis anteà fuerat promotus) explorati juris est eos pomotos non esse rursus examinandos; nec posse reprobari; nisi in duobus casibus, id est, cùm ageretur de beneficio, requirente ordinem Presbiteratûs, cui sit annexum onus coadjuvandi curatos vel cùm jam promoti ad ordines essent penitùs illitterati. His enim duobus casibus versaremur in tertia & quarta suprapositis limitationibus & ita liceret Episcopos examinare & reprobare semel probatos.

Inquirendum hic esset, an & quandò regulares semel ab 49
Episcopo approbati ad confessiones ac personarum sæcularium audiendas possint iterùm examinari & reprobari; sed de hoc articulo plenè egimus in cap. *Grave*, *n.* 50. *infrà de offic. ordin.* illuc recurre.

DE ÆTATE ET QUALITATE.

Idem Innocentius III. in Concilio Generali.

CAPUT XIV.

CUm sit ars artium regimen animarum, districtè præcipimus, ut Episcopi promovendos in sacerdotes diligenter instruant, & informent vel per seipsos vel per alios idoneos viros super divinis officiis & Ecclesiasticis Sacramentis, qualiter ea ritè valeant celebrare. Quoniam si de cætero rudes, & ignaros ordinare præsumpserint, (quod quidem facilè poterit deprehendi,) & ordinatores, & ordinatos ultioni gravi decernimus subjacere. Sanctius enim est (maximè in ordinatione sacerdotum) paucos bonos, quàm multos malos habere ministros: quia si cæcus cæcum ducit, ambo in foveam dilabuntur.

SUMMARIUM.

1 *Minus idoneus ad Sacerdotium promoveri, vel ad regimen animarum assumi non debet.*
2 *Ars artium est regimen animarum.*
3 *Instruendi munus aliceui ex debito incumbens potest alteri demandari.*
4 *Doctor potest interdum subrogare scholarem.*
5 *Rudes, & ignari in quo differant.*
6 *Ignorantia promoti probatur per examinationem.*
7 *Ordinatoris delictum probatur eo ipso, quòd constat de inhabilitate ordinati.*
8 *Quod procedit si per seipsum examinaverit, secùs si per alios.*
9 *Nisi in sufficientes malos, vel negligentes ad officium examinationis elegerit.*
10 *Sacerdotes, & curati super quibus sint examinandi, & num. seqq.*
11 *Canones ignorare periculosum est Theologis, & Catholicis omnibus.*
12 *Religiosi, qui canones ignorant, reputandi sunt idiotæ.*
13 *Sanctius est paucos bonos, quàm multos malos habere ministros.*
14 *Clericorum numerosam multitudinem, quibus ex causa expediat compescere.*
15 *Regulares, qui multitudinem novitiorum, & nova loca in dies recipiunt, corripiuntur.*
16 *Allegationibus multis se dilatare inutile est.*
17 *Præterquam in compilatione liberum, in legibus, & in glossis.*
18 *Examinis forma à Concilio Tridentino præscripta in Parochialibus conferendis quæ sit.*
19 *Concursus an requirantur in Dignitatibus & Mansionariis, seu Hebdomadariis curam animarum habentibus in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis, & numer. seqq. usque ad numer* 28.
20 *Dignitates curatæ in Cathedrali, vel Collegiata an veniant Parochialis appellatione, & numer. seqq. & num.* 29.
21 *Intellectus cap. Statutum de electi lib.* 6. *& numer.* 25. *&* 29.
22 *Vacatio an detur mortuo uno ex pluribus curam animarum exercentibus in Cathedrali, vel Collegiata Ecclesia, & numer. seqq. & numer* 27.
24 *Concursus an requiratur in Parochialibus Collegiatis, ubi cura animarum per plures exercetur, aut in Parochialibus habentibus nomen dignitatis, & num.* 27.
28 *Item an requiratur in Prioratu commendari solito, qui est Dignitas habitu, & non actu, curve cura imminet animarum, & num. seqq. usque ad num.* 41.
30 *Dignitas habitu tantùm curata, an comprehendatur appellatione Parochialis, & num. seqq.*
31 *Impossibilia reputantur, quæ pendent à voluntate Principis, & concedi non consueverunt.*
32 *Exercitium cùm nec subesse re, nec spe nunquam comprehenditur in lege cunjunctim respiciente habitum, & actum, & num. seqq.*
33 *Collegio sublato, an Ecclesia desinat esse Collegiata.*
34 *Potentia ita demum attenditur, cùm est facile reducibilis ad actum.*
35 *Collegium conservatur in uno.*
36 *Parochialis habitu tantùm curata non venit appellatione Parochialis.*
37 *Concursus non requiritur in beneficiis regularibus curatis etiam Clericis sæcularibus commendari solitis, & n. seqq. usque ad numer.* 41.
38 *Commendæ nostri temporis redactæ sunt ad instar titularum.*
39 *Commenda etiam perpetua non mutat statum beneficii,*
40 *Beneficium etiam perpetuò commendatum propriè non vacat per obitum Commendatarii.*
41 *Terminus decem dierum à Concilio Tridentino præfixus in cap.* 18. *sess.* 24. *an sit computandus à die habitæ notitiæ vacationis Ecclesiæ an verò liberum sit Episcopo quandocumque illum præfigere volentibus concurrere, & num. seqq. usque ad num.* 48.
42 *Episcopus potest differre electionem magis idonei usque ad sex menses, si Parochialis in suo mense vacaverit, &*

quoad ordinem jam collatum à prædecessore.

17 *Approbatus ad dignitatem est examinandus ad ordinem eidem dignitati annexum, nisi statim cum collatione dignitatis examinatus & ordinatus fuerit.*

18 *Episcopus non præsumitur violare Canonicas sanctiones.*

19 *Præsumptio semper est pro judice.*

20 *Præsumuntur omnia ritè & solemniter acta.*

21 *Forma justitiæ appellatur forma communis.*

22 *Executor rescripto præsentato super modo providendi in beneficialibus quomodo debeat procedere & num. seqq.*

23 *Exceptiones frivolas executor debet rejicere, rationabiles admittere & interim supersedere.*

24 *Idoneus reputatus ad unam dignitatem, si eligatur ad aliam, debet similiter idoneus reputari.*

Declaratur num. 39.

25 *Indignus in uno officio debet indignus haberi in alio, & num. seqq.*

26 *Tutor, qui malè se gessit, si detur curator, ut suspectus removeri debet.*

27 *rescriptum quo mandatur alicui provideri in Ecclesia Catedrali, an locum habeat in Ecclesia Diœcesis & è converso, & num. seqq.*

28 *Forma justitiæ regulatur secundum naturam obligationis præcedentis.*

29 *Rescriptum quo mandatur alicui provideri de beneficio non extenditur ad Prælaturas.*

30 *Examinatus & promotus ad ordinem sacrum, an quoad doctrinam sit iterùm examinandus ad beneficium juris patronatûs requirens eumdem ordinem & num. seqq. usque in fin.*

31 *Tridentini Concilii textus* cap. 13. *sess.* 7. *corruptus restituitur.*

32 *Examinatus semel quoad doctrinam regulariter non debet iterùm examinari.*

33 *Medicus semel approbatus reprobari potest causâ legitimâ subsistente, & num.* 44.

34 *Bis de eodem hominis facto quæri non debet.*

35 *Examinatus ad ordines non potest ratione insufficientiæ à beneficio repelli.*

Declaratur, num. 39.

36 *Ordo & titulus sunt connexa.*

38 *Approbatus semel potest reprobari ex nova causa superveniente respectu criminis sed non respectu illiteraturæ.*

39 *Examinatus ad Beneficium vel Officium, non tenetur ad aliud simile se iterùm examini subjicere: secùs si ad majus vel dissimile.*

42 *Approbatus ad Ordines potest ad Beneficium ab Episcopo successore iterùm examinari & reprobari.*

43 *Approbatio non est sententia definitiva, sed Decretum admissorium.*

44 *Doctor semel probatus reprobari potest.*

45 *Approbatus ad duas Parochiales debet ad tertiam æqualem vel minorem iterùm examinari.*

46 *Dispensare an possit Episcopus cum illitterato; anve illum promovendo censetur cum eo tacitè dispensare.*

47 *Prælatus potest contra factum proprium venire reprobando prorsùs illiteratum quem semel approbavit.*

48 *Illitteratus an possit privari Beneficio obtento, etiam à promovente.*

49 *Regulares semel ab Episcopo approbati ad Confessiones personarum sæcularium audiendas, an & quandò possint iterùm examinari & reprobari: remissivè.*

1 A*Ccepimus.* Ordinatus ad Sacros sine titulo ab Ordinatore justè petit Beneficium, nisi post Ordinationem se reddiderit indignum. Hoc dicit. Communis divisio. Consultatio & responsio 2. ibi: *licèt igitur.* Et facit ad 2. *puncta rubricæ de qualitate Præsciendorum.*

2 Nota primò ibi: *Exceptionem non poteris prætendere contra illos.* Episcopum qui aliquem ordinavit, non posse contra eum excipere quòd sit criminosus, irregularis vel insufficiens, nisi post Ordinationem nova causa supervenerit quæ illum reddat indignum, ut hic patet. Idem in electo, capite *Dilectissimi* 8. *quæstione* 2. seu qualitercumque promoto, capite *Cùm super, quæstione infrà de excessu Prælatorum*, capite *Diaconi* 28. *distinctione*, capite *In istis* 4. *distinctione*, capite *Diversis, infrà de Clericis conjugatis.* Idem in Judice, capite *Insinuante infrà de Officio delegati.* Idem in Procuratore, lege *Post litem ff. de Procuratoribus.* Idem in reste, capite *Prætereà*, §. 2. *infrà de sestibus*; & ita hic notant glossa 1. Innocentius, *num.* 1. Hostiensis, *num.* 2. & Abbas Antiquus *in fine.* Joannes Andreas in capite *cùm venerabilis in* 3. *col. versione Si autem, infrà de excep.* Cardinalis *in Clementina* 1. *num.* 15.

3 *de concessione præbendarum.* Quod procedit etiamsi crimen post Ordinationem ad notitiam Ordinatoris pervenerit; nam nihilominus non poterit contra Ordinatum de crimine excipere: dummodò tamen etiam antèà per diligentem examinationem id scire potuerit, argumento *cùm inhibitio*, §. *Si*

4 *quis verò infrà de clandestina dispensatione.* Et hoc de mero jure. Sed de æquitate exceptio criminis sive præcedentis, sive consequentis Ordinationem semper est admittenda, quia Beneficia indignis conferri non debent, capite *cùm adeò, supra de rescriptis*, capite *Dudùm, infrà de præsumptione*, secundùm Innocentium hic *num.* 1. cum quo transeunt Hostiensis, *numero* 2. *versione: Idèoque non est audiendus*; Joannes Andreas, *num.* 5. & Butrius *in notabili*: Episcopus tamen qui talem ordinavit, puniendus est, capite *cùm sit ars, infra eodem.*

5 Secundò nota ibi: *Ex superabundanti.* Clausulam in litteris apponi consuetam semper subintelligi, ut hic per Butrium *in* 4. *notabili* & Cardinalis *in* 5. *notabili.* Ad hoc, capite *causam de rescriptis* & capite 2. & capite *cùm oportet de constantia* & ita dq clausula *si sit idoneus*, habes textum hic; nam cùm Pontifex dicat se facere illam apponi in litteris ex superabundanti:

6 apertè innuit illam fore subintelligendam, quamvis non esset expressa. Idem de clausula, si preces veritate nitantur: quæ semper in rescripto subintelligitur, capite 2. *supra de rescripto.* Oldrad. *cons.* 223. *Pactum tale est Dominus, num.* 3. *versione* 2. *Hoc idem* & Anchar. *consilio* 240. *per prædicta in principio & per totum.* Cardinalis *consilio* 92. *Favendo pupillis, num.* 5. Idemque de clausula, si est ita vel si constiterit ita esse. Abbas *consulo* 99. *Illud in præsentiarum circa finem, lib.* 1. & de

7 clausula *Rebus sic stantibus.* Rota apud Cæsarem de Grassis, *decisione* 135. *aliàs* 4. *de rebus Ecclesiasticis non alienandis, num.* 17. *& sequentibus.* Et eodem modo clausula *justo impedimento cessante*, in omni præcepto & privatione; & aliàs pœnali dispositione subintelligitur, quia aliàs dispositio esset

8 iniqua. Cardinalis *consilio* 32. *Primum an valeat, num.* 2.

9 *versione Item præsupposito.* Et ex his infertur, ut si clausula apponi solita in rescripto deficiat: rescriptum non vitietur, qu a tacitè subintelligitur, Romanus *in consilio* 576. *Quæstio est in finem* per textum in capite *cùm M.* ibi *sicut consuevit, supra de constitutione.*

Tertiò nota in eodem versiculo *In litteris gratiosis* quæ 10
expediuntur in forma dignum, quandòque apponi clausulam *Si est idoneus & Ecclesiastico Beneficio non indignus*; & hic collige inter hæc duo differentiam esse, quia omnis indignis est non idoneus; sed non convertitur, quia aliquis potest esse non indignus: qui tamen non sit idoneus, ut comes, cerdo vel miles, pro ut hic notant Anchar. *in* 3. *notabili*, Cardinalis *in* 6. *notabili* & Joannes de Anania, *num.* 2.

Quartò nota ibi, *Quos à te vel prædecessoribus tuis ordi-* 11
natos fuisse constaret. Non tantùm Episcopum qui Clericum illiteratum ordinavit ad Sacros Ordines sine sufficienti titulo; sed etiam illius successorem teneri & compelli posse sic Ordinato providere de competenti Beneficio. Et ita hic est casus valdè notabilis quem nescio alibi; nam capite *Non liceat*, capite *Episcopus* & capite *cùm secundùm, infrà de præbendis*, loquuntur de ordinato sine sufficienti titulo: cui tamen nihil fuit objectum; sed de illo contra quem à successore excipitur 12
de inhabilitate loquitur tantùm hæc Decretalis. Et sic collige successorem teneri non quidem ex delicto, sed ex facto defuncti; & est speciale in hoc casu, ne Clericus cogatur in opprobrium Ordinis Clericalis mendicare, capite *Diaconi sunt, vers. Mendicat infelix Clericus* 93. *distinctione*, capite *Ad supplicationem, supra de renunciatione*, glossa in capite *Ad hæc* in verbo *Examinentur in fine, infrà de Officio Archidiaconi.* Ita Innocentius hic *num.* 1. *versione Sed si objiceretur & num.* 3. & Hostiensis *eodem numero, versione Si verò objiceret.* Joannes Andreas, *numero* 5. *eodem versiculo.* Butrius *in* 1. *& in* 5. *notabili.* Cardinalis *in* 7. *notabili* Ancharus, *numero* 1. & Joannes de Anania, *num.* 5. & hanc pœnam contra Ordinatorem & illius successorem innovavit Tridentina Sinodus, *sessione* 21. capite 1. in illis verbis: *Antiquorum Canonum pœnas super his innovando*; non autem pœnam suspensionis contra Ordinatum, de qua in capite *Neminem* & capite *Sanctorum* 70. *distinctione*, nisi ipse Ordinatus fraudem adhibuerit, ut ex Sententia Sacræ Congregationis Concilii dixi in capite *cùm secundùm in* 2. *quæstione à numero* 63. *usque in finem, infrà de præbendis*, ubi etiam plenè videas an & quandò Episcopus teneatur providere Ordinato sine titulo *in* 1. *quæstione à numero* 20. *usque ad numerum* 63.

Quinto nota ibi, *Eos debes idoneos reputare quos ad Ordines* 13
suscepisti. Statim atque Clericus fuit admissus ad Sacros Ordines: censeri etiam idoneum ad Beneficium Ecclesiasticum, ita ut non sit novo examini subjiciendus, ut hic est expressum & notat Innocentius *num.* 3. in verbo *reputare.* Butrius, *num.* 8. Ancharus *in* 5. *notabili* & Cardinalis *in* 2. *oppositione.* Rota, *decisione* 16. *num.* 1. *parte* 2. *diversitatis.* Sed hoc latiùs examinabitur infrà *in* 2. *quæstione à numero* 32. Hic tamen 14
declarat regulam hanc sex modis. Primò scilicet, ut procedat in Beneficio simplici; non autem in Præbenda Cathedralis Ecclesiæ vel alio Beneficio specialem formam requirente, ut hic per Collectar. in principio post Guillelmum de Monte Laud. in Clementina unica *de concessione præbendarum.* Hoc credo verum

verum in Beneficio curato, ut latiùs dicam infrà, *num.* 40. non autem in Præbendis Cathedralis Ecclesiæ; nam cùm bonæ memoriæ Cardinalis Borromæus petiisset responderi à Sacra Congregatione Concilii, cum à Sede Apostolica conferuntur Canonicatus Cathedralium in forma dignum; si provisi jam sint Diaconi vel Sacerdotes, an sint ulteriùs examinandi, Sacra Congregatio consuluit in his qui jam Diaconi vel Presbiteri sunt; & ad Canonicatus Cathedralis Ecclesiæ in forma dignum, illi collatos admitti poterunt: opus non esse examine, quòd ad explorandam litteraturam pertineat. Eos verò qui Sacris Ordinibus nondùm initiati sunt, examinandos esse an illa habeant adjumenta Doctrinæ quæ ex præscripto Tridentini Concilii necessaria sunt Sacro illi Ordini, qui Canonicatui quem consequi volunt erit annexus. Secundo 15
declara regulam, ut locum habeat quandò Episcopus per seipsum examinavit, secùs si per alium: puta Archidiaconum, juxta textum in capite *Ad hæc, infrà de Officio Archidiaconi*, quia tunc benè potest semel examinatum iterùm examinare; nam negligentia primi Examinatoris obstare non debet quominùs quæratur an promotus sit dignus, ut notat glossa in dicto capite *Ad hæc* in verbo *examinentur*: item glossa pénultima in capite *cùm sit ars, infrà eodem*; & hic tenet glossa in verbo *Examinari.* Innocentius, *num.* 1. *versione Vel nisi alius sit, sicut Archidiaconus.* Hostiensis, *num.* 14. in verbo *Sine examinatione.* Joannes Andreas, *num.* 7. *versione Excusatur: tamen Episcopus*; & Bellamera, *num.* 8. *in* 5. *& 6. quæstione.* Quæ declaratio multùm corroboratur ex Decreto Concilii Tridentini, *sessione* 14. *capite* 3. quo statuitur ut Episcopus à susceptorum Ordinum exercitio possit interdicere & suspendere quoscumque suos Clericos: præsertim in Sacris constitutos, absque suo præcedenti examine & commendatitiis litteris quacumque autoritate promotos, quos ad Divina Officia celebranda seu Ecclesiastica Sacramenta ministranda minùs idoneos & capaces repererit: licèt tanquam habiles ab eo à quo ordinati sunt, probati fuerint. Observandum est tamen hoc Decretum non vendicare sibi locum in ordinatis ab Episcopis Prædecessoribus, ut declaravit Sacra Congregatio ejusdem Concilii interpres. Exposuit enim Alphonsus Gomesius se ordinatum fuisse ab Antecessore Archiepiscopo Hispalensi & se solum Beneficium simplex possidere: tamen prætentem Archiepiscopum Hispalensem voluisse eum cogere ad subjiciendum se novo examini ex Decreto, capite 3. *sessione* 14. cùmque ipse noluisset conjectum fuisse in carcerem, deindè dimissum & à celebranda Missa suspensum: Sacra Congregatio censuit capite 3 *sessione* 14. non comprehendere examinatos & probatos ad Sacros Ordines ab Antecessoribus Episcopis, nisi post promotionem nova causa supervenisset. Tertiò declara supradictam regulam, ut procedat in Episcopo 16
qui ordinavit; non autem in illius successore qui bene potest examinatum ad Ordinem à Prædecessore iterùm examinari ad Beneficium, ut dicam infrà *numero* 42. licèt non possit prætextu insufficientiæ denegare alimenta ordinato ad Sacros Ordines ab Episcopo Prædecessore sine insufficienti titulo, ut ostensum est suprà *in* 4. *notabili* in notatione glossæ in dicto capite *Ad hæc* in verbo *Examinentur, infrà de Officio Archidiaconi*; & ex hac declaratione collige aliud esse, ut Episcopus velit Clericum examinari ad Ordinem jam susceptum à Prædecessore; & aliud esse, ut velit sic ordinatum examinari ad Beneficium ei de novo conferendum; nam in primo casu non potest, quia Decretum Tridentini Concilii dicto capite 3. ad hunc casum non pertinet, ut prædixi. In secundo autem potest, ut patet in hac tertia declaratione; & potest esse ratio diversitatis, quia facilius repellitur promovendus quàm dejiciatur promotus, §. *ultimo* 15. *quæstione* 3. glossa in capite *Ex tenore* in verbo *Utantur* & ibi etiam Innocentius, *num.* 1. & Doctores suprà *de temporibus Ordi-* 17
nationum. Quartò declara regulam, ut non procedat in eo qui fuit ordinatus vel obtinuit Beneficium in una Diœcesi; & postèà eligitur ad Beneficium in alia; nam talis potest iterùm examinari; quia fortè in Diœcesi in qua eligitur, sunt alii mores ad quos oportet eum adaptari, capite *Oportet* 8. *quæst.* 1. capite *Illa* 12. *distinctione* & res inter alias acta &c. Ita notabiliter declarat Collectar. hic *num.* 2. Quintò declara regulam superiùs positam, ut non procedat in penitùs illiterato: ut dicam infrà, *num.* 48. Sextò & ultimò declara eamdem regulam, ut locum habeat: pro ut loquitur in eo qui Sacris Ordinibus initiatus est & intendit obtinere Beneficium; non autem in casu converso, videlicet in eo qui jam Beneficium obtinuit & intendit suscipere Sacros Ordines eidem Beneficio annexos; nam talis utiquè potest subjici novo examini, ut Sacra Congregatio Concilii declaravit; nam consulta, an approbatus ad Dignitatem, Ordinem annexum habentem, aliâ indigeat probatione ad Sacrum Ordinem suscipiendum. Die 23. Januarii 1580. Respondit eum qui ad Dignitatem approbatus est, examini nihilominùs subjiciendum esse, tam ejus Episcopi qui non contulit Dignitatem quàm ejus qui contulit: nisi tamen statim cum collatione Dignitatis examinatus & ordinatus fuerit, juxta Decretum Concilii Tridentini *cap.* 7. *sess.* 23.

Sextò nota ibi, *Quos sine examinatione non credimus Ordi-* 18
natos. Non esse verisimile ut aliquis Episcopus violet Canonicas Sanctiones, ut hic per Hostiensem, *num.* 16. Joannes Andreas, *num.* 17. Cardinalis *in* 10. *notabili* & Joannes de Anania *in* 3. *notabili*: licèt quandòque secùs fiat, ut capite *Vel non est compos, suprà de temporibus Ordinationum*; sunt enim Episcopi Custodes Canonum, capite *cùm quibus* 24. *quæstione* 3. Archidiaconus in capite *Licèt Canon, num.* 3. *versione Quid plura de electione, lib.* 6. Federicus de Senis, *consilio* 17. *Quæstio talis est per totum.* Ancharus *in repetitione* capite *Canonum Tonsura, num.* 188. *versione In contrarium, num.* 190. *versione Accedit his utilis quæstio suprà de constitut.* 19
Undè est argumentum pro Judice præsumi, ut capite *In præ-* 20
sentia suprà de renunciatione. Et omnia præsumi solemniter acta, lege *Ab eo parte, ff. de probatione & institutione, de fidejussoribus in fine* & capite *Sicut, infrà de re judicata.* Hostiensis hic 17. & 18. Joannes Andreas & Cardinalis, *ubi suprà.*

Septimò nota ibi, *In forma communi*, formam justitiæ 21
appellari formam communem; & in beneficialibus per hujusmodi formam compelli Episcopum providere non solùm in Ecclesia propria, sed etiam compelli, & posse providere in Ecclesiis Diœcesis, glossa. *hic in verb. In majori Ecclesia.* Sed de hoc latiùs infrà, in prima quæstione.

Ultimò nota in *vers. Exceptiones autem*, secundum Host. 22
numer. 20. *in vers. Exceptiones*, quod quando scribitur pro aliquo beneficiando, non est necesse ut lis contestetur, vel ut libellus detur in scriptis; sed sufficit ut impetrans dicat executori: Domine supplico, ut exequamini mandatum vobis injunctum; & tunc si nihil opponatur, procedat executor secundum formam rescripti, *cap. Si quando*, & *cap. Cùm dilecta, supra de rescript.* & *cap. Pro illorum, infrà de præbendis.* Idemque observandum si frivola opponatur exceptio, *cap. Dilectus, tit.* 3. *de præb.* & *cap. Cùm nostris,* 23
de concess. præb. Si verò aliquid rationabile opponatur, illud examinabitur, & executio suspendetur, *cap. Constitutus, supra de rescript.* & *cap. Dilectus, infrà de appellat.* Sed super exceptione proposita priùsquam testes recipiantur, erit lis contestanda, *cap. Venientis, suprà de renunc.* de quo plenè per Hostiens. *in Summa titul. de exceptione*, §. *Quando, sub* §. *Hæc de dilatoriis, vers. penult. & ult.* & per Rotfred. *Beneventan. in libell. titul. An plures præb.* §. *Et primò videamus*, & per Compostell. in *cap. Mandatum, num.* 4. *col.* 6. *vers. Si verò Capitulum non recipit mandatum*, & *num.* 5. *supra de rescript.* hanc practicam Hostiens. probant hic Joan. Andr. *num.* 21. Bellam. *num.* 13. Butr. *num.* 15. Card. *in* 13. *notab.* Joan. de Anan. *in* 6. *notab.*

In glossa secunda nota benè hanc glossam, quòd idoneus 24
reputatus ad unam dignitatem si eligatur ad aliam, debet similiter idoneus reputari, ut hic & in *cap. Gesta* 74. *dist.* Ita è converso, qui reputatus est indignus in uno officio, 25
debet indignus haberi in alio. Nam & qui malè se gessit in tutela, si deindè detur Curator, tanquam suspectus remo- 26
veri debet, ut *l.* 3. §. *Quæri potest, ff. De suspect. tut. & l. Si aliquid, Cod. de suspect.* & Anchar. *lib.* 10. & cum glossa consentit hic Hostiens. *num.* 12. *&* 15. & alii plures apud Boërium *dec.* 149. *num.* 6. hoc tamen limita, ut dicam infrà, *num.* 39.

Quæro, an per illam formam, quà mandatur alicui ut 27
provideat de beneficio in aliqua Ecclesiarum Diœcesis, providere possit in Ecclesia Cathedrali, & è converso si mandatur ut provideat in Cathedrali an possit providere in aliqua Ecclesia Diœcesis. Pro solutione breviter sic distingue. Aut hujusmodi mandatum fit per litteras justitiæ, seu in communi forma, puta quia scribitur Episcopo, ut provideat ordinato ad sacros sine titulo de competenti beneficio; & tunc provideri potest & debet in quacumque Ecclesia tam civitatis, quàm Diœcesis, & in hoc casu loquitur iste textus, & *cap. Pro illorum*, & *cap. Cùm secundùm, infr. de præbendis.* Et glossa *hic in ver. In majori Ecclesia, in princ.* Aut mandatum fit per litteras gratiæ, seu in forma gratiosa & tunc si mandatur provideri in aliqua Ecclesia civitatis, non potest provideri in Ecclesia Diœcesis. Et idem in casu concesso; quia per clausulam illam in aliqua Ecclesia Diœcesis, non comprehenduntur Ecclesiæ civitatis; nec è contra *cap. Rodulphus, supra de rescriptis.* Et est expressum in *c. Quamvis, tit.* 1. *de præbendis, lib.* 6. quod emanavit ad declarationem eorum, quæ notantur in hoc *cap. Accepimus*, per Tancred. Bernard. & alios, ut ibi notatur in glossa 1. Et in hoc casu, id est in litteris gratiæ intelligenda est glossa 28
nostra in *ver. in majori Ecclesia, ver. Sed quid si dicatur.* Ratio differentiæ est, quia forma justitiæ venit executivè ad obligationem surgentem ex ordinatione, quæ principaliter resicit Ecclesiam Cathedralem, *cap. Cùm secundùm, infra de præb.* & ideò regulatur secundum naturam præcedentis obligationis. Est enim hoc mandatum obligationis excitativum, quod commensuratur quantitati obligationis antiquæ excitatæ ad hoc *c. Licet*, & *c. Grave*, & quod ibi dixi *in* 1. *notabili* post Butrium *numero* 3. *&* 6. *supplemento de officio*

significaretur hoc decretum iis quibus opus esset; & si casus
eveniret de Parochialibus non Collegiatis, neque in Ca-
thedralibus, tunc de integro agendum in Congregatione.
Licèt Patres unanimiter senserint absque dubio faciendum
examen per concursum.

28 Secundò, quæro, præsuppositò quòd beneficium sit regu-
gulare, & quòd in eo aliàs essent Prior & Monachi Con-
ventum & Capitulum facientes, Dignitatemque habitu, &
actu constituentes, hodiè tamen per destinentiam Monacho-
rum deserit quidem esse dignitas actu, remanserit autem
dignitas habitu, quia facilè potest in actum transire quan-
dò Monachi revertantur? Et quòd sit solitum commendari
Clericis sæcularibus: An propter curam animarum illi im-
minentem subjaceat concursui juxta formam *c.* 18. *sess.* 24.
Con. Trid.

Emersit hæc disputatio in causa Tudertina Prioratus, in
qua Rota 14. *Junii* 1593. *coram Litta*, & 21. *Aprilis* 1595.
coram Penia, in impress. *decis.* 587. & 588. *par.* 4. *divers.*
conclusit Prioratum habere curam animarum ab anno 1523.
& esse dignitatem habitu tantùm, non actu, cùm in eo Mo-
nachi jam dudum commorari desierint. An verò hujusmodi
Dignitas sit per concursum conferenda necne, sententiam
S. Cong. exquiri debere.

In quo articulo etsi Sacra Congregatio tempore Cardinalis
Alciati declaraverit Dignitates curatas non esse conferendas
prævio concursu: ægrè tamen in eam sententiam descendit;
multis enim Patribus: quin imò & Sanctissimo contrana sen-
tentia magis probatur, ut patet ex dictis in præcedenti quæstio-
ne. Quod non ideò diximus, ut Dignitas curata conferri non
possit absque concursu; sed ut indè appareat hujusmodi deci-
sionem non sine opinionum conflictu editam strictè esse intelli-
gendam nec eò usquè extendendam, ut sub ea comprehen-
dantur Dignitates quæ habitu tantùm & non actu sunt tales.
29 Nam Dignitates curatæ regulariter veniunt appellatione Pa-
rochialium, ubi non versamur in materia pœnali: ut clarè col-
ligitur ex capite *Statutum de electione*, *lib.* 6. Nam ibi deci-
ditur Dignitates curatas non comprehendi in capite *Licèt*
Canon; & decisio fundatur in eo, quia cùm Constitutio illa
de Parochialibus loquatur & sit pœnalis: restringi potius debet
quàm laxari. Ergò innuit textus aliud juris esse, si Constitutio
sit favorabilis. Et ita ex illa Decretali colligit Joannes Andreas
in glossa 1. quem sequuntur Ge. Anc. Fr. & alii communi-
ter.

Decretum autem Concilii in *cap.* 18. *sess.* 24. cùm non
modo non sit pœnale, sed potiùs favorabile, ut patet ex il-
lis verbis prœmii, expedit maximè animarum saluti, circum-
scriptà declaratione Sacræ Congregationis, videri potuisset
comprehendere etiam dignitates habitu, & actu secundum
theoricam Joan. Andr. ergò fortiùs dicendum est includere
eas Dignitates, quæ habitu tantùm tales existunt.

Confirmatur, quia etiamsi admitteremus Dignitates non
comprehendi appellatione Parochialium, de hoc tamen alia
ratio reddi non posset, nisi quia qualitas dignitatis præponde-
rat qualitati curæ, ut in specie notat Franc. in *d cap. Statu-*
tum. Quæ ratio procedit quidem in Dignitate, quæ est talis
habitu, & actu, sed cessat in ea, quæ est Dignitas habitu
tantùm. Ideòque proculdubio debet venire appellatione Pa-
rochialis. Nam aliòquin sequeretur absurdum, ut cùm con-
currunt cura, & dignitas, & cura imminet habitu, & actu;
pluries fieret sola Dignitas habitu ad excludendum concursum,
quàm cura habitu, & actu ad illum inducendum.

Accedit communis in hac materia Doctorum conclusio,
quòd quoties jura utuntur verbis denotantibus exercitium,
nunquam appellatione alicujus rei venit id, quod habitu tan-
tùm, & non actu sit tale, & hoc modo procedunt dicta
Doctorum limitantium illum textum in *c. Licèt Canon. de*
elect. lib. 6. & in *c. De multa de præben.* secundum opinio-
nem Hostien. & Joan. Andr. quam ibi Doctores sequuntur,
& post. Butr. tradit Barbat. *cons.* 17. *col.* 4. *lib.* 1. Sed
textus in *d. c. Statutum*, dum decidit appellatione Parochia-
lis non venire dignitatem, utitur verbis significantibus exer-
citium, ibi *Assumptis ad earum regimen*. Ergò ea dispositio
intelligitur de Dignitatibus habitu, & actu, & consequen-
ter quæ sunt dignitates habitu tantùm non includuntur ap-
pellatione Parochialium.

Idque multò magis est dicendum, quia cùm hujusmodi
Ecclesiæ regulares, quæ priùs habebant Collegia, & posteà
commendari à Sede Apostolica cœperunt, nunquam con-
sueverint redire ad suum statum primævum, nec Collegium
recuperare, sed semper Summi Pontifices tamen Ecclesias
semel commendatas cessante commenda rursus commendare
sint soliti: sequitur ut exercitium in Collegio consideratum
31 in prædicta Decretali, statutum post commendam non so-
lum non adsit re, & actu, sed nec etiam spe: nam quæ
pendent à voluntate Principis, & concedi non consueverunt,
reputantur impossibilia, *l. Apud Julianum*, aliàs incipit,
Africanus §. *fin.* Et ibi Bart. *num.* 2. & Jal. post Alex. &
alios, *num.* 13. *ff. De legat.* 1. gloss. in *l. Continuus*, §.
Cùm quis, *in ver. Relictæ*, *ff. De verborum obligat.* Cùm 32
autem exercitium non subeit, nec spe, nunquam compre-
henditur in lege conjunctim respiciente habitum, & actum
ut per Gemin. qui multis distinctionibus hanc materiam ex-
plicavit in d. *c. Licet canon. col.* 3. *vers. Tertio casu.*

Præterea dignitatem Curatam habitu tantùm non esse de 33
his, quæ speciali nota dignæ censentur, & non veniunt in
generali legis dispositione, quando actus est sublatus auto-
ritate Superioris, tradit gloss. in d. *c. Stat. in v. Col.* ubi quæ-
rens an illa Decretalis habeat locum, cùm desit in Ecclesia esse
Collegium, ita distinguit videlicet, si Collegium, desit ibi
esse ob mortem Canonicorum, ita ut alii in eorum locum de-
beant substitui, decretalis habeat locum, quia ob spem
reversionis non videtur Collegium ibi deesse: si autem
destruatur Collegium Superioris autoritate, tunc non
habeat locum, nimirùm quia Collegium est sublatum re 34
& spe & glossam Doctores communiter sequi videntur, nam
ita demùm potentia attenditur, cùm est facilè reducibilis ad
actum. Host. in *Summa de penit. & remiss.* §. *cui.* Nos qui-
dem versamur in secundo casu, non in primo, cùm Collegium
deserit esse non per mortem Canonicorum, sed per commen-
dam Papæ, qui illud nec restituit, nec restitutus præsumitur.
Ideòque hujusmodi Dignitas non comprehenditur in d. *cap.*
Statutum, sed venit appellatione Parochialis, Nec potest
dici nos versari in primo casu glossæ, cùm Collegium deste-
rit morte Regularium, non per commendam Papæ & com-
menda non sit incompatibilis cum Collegio, cùm sæpè vi-
deamus monasteria Conventum habentia commendari: nam 35
responderur cùm in casu nostro à tempore Commendæ con-
ventus desierit esse in monasterio, & nunquam tot annis
sit restitutus, inde videtur quodammodo inferri posse ad
mutationem status longiori tempore, quàm annorum qua-
draginta, juxta text. in *cap. Cum de beneficio*, *de præben.*
in 6. de quo tamen inferiùs dicemus. Et sic non fumus in pri-
mo casu glossæ, in quo Collegium desierat per mortem, &
alii sunt restituendi, & sic in uno etiam Collegium remane-
bat, ut ibidem per glossam ex *c. Gratum de poss. Prælat.* &
l. Sicut, §. *fin. ff. Quod cujusque univers. nom.*

Sic etiam videmus Parochialem habitu tantùm curatam, 36
quæ actu desiit habere Parochianos, non venire appellatione
beneficii Curati, nec includi in dispositione *cap. De multa*,
de præben. ut adversùs Specul. & Cardin. tradiderunt glossa
in d. *cap. Licèt canon.* Hostien. Joan. Andr. & Abb. in d.
cap. De multa, & in *cap. Quia nonnulli*, *de Cler. non re-*
siden. Staphil. *in tractat. de qualit. & flat. benefic. num.* 22.
Joan. de Selva *in tract. de benefic. in* 3. *part. n.* 42. Capra *ex*
communi regul. 9. *n.* 74.

Cæterum ex alio capite dicendum est hoc casu non requiri 37
formam examinis per concursum, nempè quia versamur in
Prioratu regulari, ac propterea non est locus decreto Con-
ciliii in d. *c.* 18. *sess.* 24. ut aliàs Sacra Congregatio respondit.
De monasteriis enim, ac domibus regularibus, quibus cura
animarum imminet personarum sæcularium Conc. specialiter
disposuit in cap. 11. *sess.* 25. *de reg.* & de Monasteriis com- 38
mendatis in cap. 21. *ejusdem sess.* Neque obstat, quòd hic
Prioratus commendari consueverit Clericis sæcularibus &
quòd commendæ nostri temporis redactæ sint ad instar ti-
tulorum. Sarnen. *in reg. de infirm. quæst.* 13. Nam responde- 39
tur non propterea Prioratum desiisse esse regularem, quia
commenda etiam perpetua non mutat statum beneficii. Cassad.
decis. 1. *nu.* 2. *de Privileg.* Put. *decis.* 25. *lib.* 1. & Sarnen.
loco citato. Quibus accedit quòd Concilium in d. *cap.* 18. lo-
quitur de Parochialibus, quæ conferuntur, ut patet ibi, atque
ipsi & non alteri collatio Ecclesiæ fiat, ac proinde non habet
locum in hoc prioratu, qui non confertur, sed commendatur.
Item Concilium loquitur de Parochialibus vacantibus, ut pa-
tet, ibi, *Statuit Sacra Sinodus ut si Parochialis Ecclesiæ va-*
catio per obitum, vel resignationem etiam in curia, vel aliàs
quomodocumque contigerit &c. Et infrà ibi, *Debeat Episco-*
pus statim habita notitia vacationis Ecclesiæ &c. At ex de- 40
claratione Cancellariæ beneficia etiam perpetuò commendata
verè & propriè non vacant; unde nunquam dat litteras per
obitum commendatarii, sed cessante commenda, ut refert
Mandos. *in reg.* 32. *de impetran. benefic. vacan. per obit. fa-*
miliar. Cardin. quæst. 7. *in fine.* Præsertim verò quia cùm
Concilium voluit hujusmodi commendas comprehendere, de
illis specialiter meminit, ut patet in *cap.* 8. *sess.* 21. *in cap.*
17. *sess.* 24. & alibi. Quod cum non fecerit in *d. c.* 18. cen-
seri debet eas noluisse comprehendere, ut in similibus ter-
minis arguit idem Mandos. *d. quæst.* 7. *num.* 15. *vers. Secun-*
do argumento, *Quia inquit*, *quando Summus Pontifex voluit*
regulam aliquam comprehendere commendas, *seu vacationes per*
cessationes commendarum, *id claris & propriis verbis expressit.*
prout in illo de infirmis, *ita ut idem verisimiliter fecisset*, *si*
de commendis, *seu de earum cessationibus sensisset.*

Non obstat, quòd in beneficiis regularibus ideò concur-
sus non requiratur, quia cùm religiosi sint obedientiarii,
non possunt inter eos habere locum quæ præscribuntur à Con-

cilio in *d. cap.* 18. Et quòd hæc ratio impedimenti cesset in
commendatariis, qui sunt Clerici sæculares, ut perpendit
Rota in decisione coram Cardinali Millino.

Nam respondetur hanc rationem impedimenti cessantis
infirmam esse, quia cùm status hujus Prioratûs ab initio
fuerit regularis, nec fuerit postea alteratus per commendam,
attendi debet illius primordialis natura. Gemin. *cons.* 8.
num. 8. & Sarnen. *ubi supra.* Et quemadmodum si iterùm
ibi redintegraretur Collegium Monachorum, Prior non esset
eligendus prævio concursu secundum declarationem S. Con-
gregationis; ita nec Commendatarius sæcularis, cùm jura
omnia, quæ de Monachis loquuntur habeant locum in his
Commendatariis. Philipp. Prob. *ad Monac. in cap. Nemo*
num. 21. & 23. *de elect. lib.* 6. Rebuff. *in tit. de non pro-*
mot. num. 32. & *in rubr. de pacific. possess. numer.* 36.
& 24. Sarnen. *loc. cit.* & *in reg. de Idiomate*, *quæst.* 5.
num. 6.

Demùm S. Congregatio aliàs consulta an in beneficiis re-
gularibus curam animarum habentibus commendari solitis
requiratur concursus juxta formam *cap.* 18. *sess.* 24. respon-
dit non requiri. *Die* 3. *Augusti* 1600. Ad dubium Rotæ su-
periùs propositum Sacra Congregatio respondit hujusmodi
Prioratum ut potè regularem quamvis in commendam con-
cedi consueverit, nequaquam subjacere concursui. Quam
Congregationis sententiam Sanctissimus ad se relatam appro-
havit. De hoc articulo scripsi plenius *in cap. Cùm ad notu-*
ram, *à num.* 23. *usque in fin. supra de elect.*

Tertiò quæro, cùm decreto Concilii Tridentini in eodem
41 *cap.* 18. *sess.* 24. inter cetera caveatur ut Episcopus, &
qui Jus Patronatûs habeat intra decem dies, vel aliud tem-
pus ab Episcopo præscribendum idoneos aliquot Clericos
ad regendam Ecclesiam coram deputandis examinatoribus
nominet: An terminus ille decem dierum sit computandus
à die habitæ notitiæ vacationis Ecclesiæ, ita ut Episcopus
post habitam hujusmodi notitiam teneatur Clericos nom-
nare: vel edicta proponere infra decem dies pro concursu
peragendo; an verbo hoc spatium decem dierum censeatur
à Concilio præfixum concurrere volentibus, ita ut possit
quidem Episcopus infra semestre, vel quadrimestre juxta
Constitutionem Pii V. quæ incipit: *In conferendis.* quando-
cumque præfigere tempus decem dierum, sed qui volunt se
examini subjicere non admittantur nomina nisi eorum deta-
lerint infra præfixum terminum.

Videtur respondendum hujusmodi terminum non esse
computandum à die habitæ notitiæ vacationis Ecclesiæ, sed
liberum esse Episcopo quandocumque decem dies præfigere
volentibus concurrere, dummodò id faciat infra semestre,
42 vel quadrimestre: nam cùm Episcopus ex decreto Late-
ranensis Concilii habeat semestre spatium ad conferendum,
ut *in cap.* 2. *de concess. præben.* & ex Constitutione Pii V.
possit differre electionem magis idonei usque ad sex men-
ses, si Parochialis in suo mense vacaverit & usque ad qua-
tuor si vacaverit in mense Sedi Apostolicæ reservato, frus-
tratorium fuisset illum arctare ad præfixionem termini decem
dierum statim post habitam notitiam vacationis Ecclesiæ.
Quin imò nec utilis fuisset hæc provisio, quia multoties po-
test non expedire, ut edicta concursus illicò proponantur,
veluti si Episcopus abiit, vel aliàs sit impeditus, si aliquis
Sacerdos sit expectandus qui ad regendam Ecclesiam sit
magis idoneus, vel quid simile contingat. Undè verisimilius
est, ut Concilium voluerit esse in arbitrio Episcopi præfig-
ere quandocumque tempus decem dierum concurrere vo-
lentibus; ipsis autem concurrentibus ideò hunc terminum
præfixisse, nec examen invito Episcopo diutiùs protrahere-
tur, si liberum esset unicuique se, quandocumque examini
subjicere.

Qui sanè intellectus magis etiam suadetur ex verbis ip-
43 sius, *cap.* 18. nam paulò ante dùm Concilium agit de con-
grua Vicario assignanda, utitur illis verbis, *Debeat Episco-*
pus statim habita notitia vacationis Ecclesiæ idoneum in ea
Vicarium constituere. At verò cùm posteà immediatè agit
de termino dictorum decem dierum, non exprimit amplius
verba illa, *habita notitia vacationis Ecclesiæ*, imò utitur
dictione, Porrò, quæ potiùs est diversificativa præceden-
44 tium, *cap. Quoniam*, §. Porrò, *ut lit. non contest. cap. fin.*
§. *fin. de statu regul. lib.* 6. *leg.* 1. §. 1. *ff. Si quis à Paren.*
fuer. manumiss. Quod est signum in secundo casu terminum
decem dierum non currere à die scientiæ vacationis Eccle-
siæ, sed esse assignandum arbitrio Episcopi, arg. *leg. unica*,
§. *Sin autem ad efficientis*, *vers. Sed & varietatis ratio*,
Cod. de caduc. tollen. Deindè hæc termini præfixio non vi-
detur inducta à Concilio, nisi ad effectum nominandi Cleri-
cos ad regendam Ecclesiam idoneos & ad deferenda nomina
aliorum concurrere volentium, non autem ad finem accele-
randi Episcopum ad edictorum propositionem, ut indicant
verba *d. cap.* 18. ibi, *Episcopus infrà decem dies*, & *c.* ido-
neos aliquot Clericos nominet: rursus ibi; *Liberum sit ta-*
men aliis, *qui aliquos ad id aptos noverint*, *eorum nomina*
deferre, & ibi, *Transacto constituto tempore omnes*, *qui rescri-*
ptis fuerint, *examinentur.*

Ex quibus patet hunc terminum pro descriptione concur-
rentium tantùm Episcopo præfixum fuisse. Quod manifestiùs
colligitur ex prædicta Constitutione Pii V. quæ in hunc sen-
sum accepit Concilii Decretum, ut patet ex illis verbis:
Prohibentes ne decem dies ad nominandum præfixos audeant pro-
rogare &c.

Ac demùm si Concilium voluisset terminum decem dierum 45
currere ipso jure à die habitæ notitiæ: non posuisset posteà
illum in arbitrio Episcopi; ut fecit per illa verba: infrà decem
dies vel aliud tempus ab Episcopo præscribendum: quæ sunt
verba facti hominis ministerium requirentia. Alciat. *parerg.*
lib. 1. *cap.* 58. Paris. *cons.* 33. *num.* 6. *vel* 3. Decias *cons.*
640. *num.* 6. optimè declarat Felinus in capite *Rodolphus*, 46
num. 34. *versione considera de rescriptis*; implicat enim ter-
minum currere ipso jure & esse assignandum ab Episcopo,
cùm factum hominis tollat provisionem legis, lege *Quamdiù*
la secunda, *ff. De acquirendo hæreditate*, glossa magna in
lege 2. & ibi per Cynum & Bartolum, *codice de Jure emphi-*
teutico.

Itaque secundùm verum Concilii intellectum videtur posse
Episcopus infrà quatuor menses, si Parochialis vacaverit in
mense reservato: sin minùs infra sex quandòcumque pro-
ponere Edicta concursûs vel Clericos nominare ad regendam
Ecclesiam idoneos: dummodò in Edictis vel Clericorum no-
minatione præfigat terminum decem dierum concurrentibus
ad sua nomina deferenda vel deferibenda & posteà hunc ter-
minum non proroget ultra alios decem dies; hoc enim sensu
magis consultur Ecclesiæ Episcopo & concurrentibus: quibus 47
etiam accedit universalis Episcoporum observantia, quæ plu-
rimùm valet ad Concilii interpretationem, capite *cùm dilectus*
de consuetudine, glossa in capite *cæterùm* in verbo *Actibus de*
testibus cogentibus, glossa in capite *Nonnulli* in verbo *Ultra*
duas de rescriptis. Et hanc sententiam probavit Sacra Con-
gregatio. Porrò cùm Episcopus Montis Regalis publicasset 48
concursum & statuisset terminum decem dierum concurren-
tibus, intra quem terminum habitus fuit concursus; quæsi-
tumque esset an propterea sit nullus concursus intra dictum
terminum habitûs. Die 2. Augusti 1607. Sacra Congregatio
censuit examen factum inter terminum dictorum decem die-
rum non esse nullum, si nemo post examen comparuit qui se
Iæsum propterea prætendat.

Rursùs vacante Parochiali Ecclesiæ Sanctæ Margaritæ Pla- 49
centinæ Provinciæ Bononiensis positis Edictis concursûs de-
cem dierum: in ultima die, nempè decimà: duo ex descriptis
fuerunt examinati; alii verò omnes post lapsum dicti termini.
Et cùm fuerit quæsitum, an propterea concursus sit nullus.
Die 3. Julii 1608. responsum est: tametsi duo examinati sint
durante termino; si tamen reliqui omnes fuerint posteà exa-
minati: ita ut transacto constituto tempore ante renunciatio-
nem Examinatorum & electionem Episcopi, nullus reman-
serit non examinatus ex descriptis: satisfactum esse formæ
Concilii & concursum ex hoc capite non esse nullum.

Quartò quæro, an in concursu Parochialis Ecclesiæ à re- 50
probatione Examinatorum Sinodalium liceat appellare & ad
novum examen provocare: fuit à Rota ad Sacram Congre-
gationem Concilii transmissum hoc dubium, videlicet præ-
suppositâ Bullâ Pii V. super provisionibus Parochialium; &
quòd vacante Parochiali Firmanâ de qua agitur; & positis ab
Ordinario Edictis, Nicolaus Moretus & Galeatius Recchia
fuerint ab Examinatoribus deputatis in Sinodo Episcopali
examinati, quorum quatuor approbarunt Nicolaum & quinque
Galeatium; & quòd Ordinarius dictam Parochialem Galeatio
contulerit qui illius possessionem adeptus fuit: appellatione
infra legitima tempora Nicolai ab irrationabili judicio Exami-
natorum & à provisione Ordinarii interposita coram quibusdam
Canonicis Maceratensibus; & quòd de Mandato Domi-
norum, idem Galeatius fuerit ab Examinatoribus Urbis, non
tamen in concursu examinatus & approbatus; an hodiè Ni-
colaus possit provocare Galeatium ad novum examen; &
interim sit revocandum sequestrum appositum super Parochiali
quia Galeatius nolebat se examini subjicere.

Pro solutione quæstionis satis erit referre discursum manu
Cardinalis Alciati exaratum, qui est hujusmodi, videlicet.
Tota quæstio est, an novum examen sit cum concursu fa-
ciendum vel sine. Ita dubium Rotæ, prout utraque pars con-
corditer attulit, & huc tendant allegationes utriusque partis.
An verò potuerit, vel non potuerit appellare, neque Rota
dubitat, neque partes principaliter controvertunt, licèt ali-
quia alleget Galeatius ad subterfugiendum examen per con-
cursum. Sed quod jure potuerit appellare patet, quia Ni-
colaus voluit improbare judicium examinatorum, prout in ins-
trumento appellationis & tunc clarum quod potuit appellare 51
ex verbis claris Concilii *d. cap.* 18. *vers. In omnibus supra-*
dictis casibus, ibi, *Examinatorum relationem appellatio*, & *c.*
Nonobstante, *cap. Constitutis de appellat.* quòd Concilium
in hoc correxit, quia voluit magis idoneum. At voluit im-

probare judicium Episcopi. Quod patet ex instrumento appellationis ibi, *De dicta collatione*, & ita Rota fatetur, quod appellavit à judicio Episcopi. Et tunc potuit appellare non ex Concilio, quod id non permisisset, sed ex Bulla Pii V. *vers. Possunt ii qui rejecti fuerint.* Et ita appellatio admissa fuit & per Signaturam commissa Rotæ & de ea Rota non dubitat, sed de concursu. Rota nos consulit propter concursum. Ideò respondendum ad interrogata. Igitur concludendum quòd Nicolaus potuit appellare, & à judicio examinatorum, & à judicio Episcopi, prout appellavit. Et cùm ab Episcopo appellaverit, intrat Bulla Pii V. quæ vult examen per concursum. Solum ad Bullam respondetur, quòd habet locum, quando Episcopus minùs habilem posthabitis magis idoneis elegerit. Sed in isto casu videtur Episcopus elegisse magis idoneum, ex quo elegit eum, qui quinque vota habebat posthabito eo, qui tantùm quatuor habuit.
52 Sed ad hoc respondetur quòd quis sit magis idoneus, vel non, non judicant examinatores, sed solus Episcopus, ut se habent verba clara Concilii *d. cap.* 18. *vers. Peractò* ibi, *Quotquot ab his idonei*, ponderanda est dictio, *idonei*, non dixit magis idonei, sicque ad eos tantùm spectat judicare idoneos, & eatenùs eorum suffragia spectanda sunt, quatenùs demonstrari possit idoneitas multorum. Et ita licèt Galeatius habeat quinque vota & Nicolaus quatuor; tamen non potest negari quin & Nicolaus idoneus reputatus sit ab examinatoribus, quia habet majorem partem votorum, scilicet quatuor ex sex votis. Quis autem magis idoneus sit non spectat hoc ad Examinatores, sed ad Episcopum, *dicto cap.* 18. *vers. Ex his, quæ Episcopus quem magis idoneum.* Sicque an magis idoneus solius Episcopi videre est, nec major idoneitas argui potest ex majori numero suffragiorum Examinatorum, cùm ad eos id non spectet. Undè cùm Episcopus judicaverit ipse, qui ab Episcopo rejectus est tanquam minùs idoneus potest appellare, & judex appellationis definit quis sit magis idoneus.

Causâ in S. Congregatione bis propositâ cùm dubitaretur,
53 an deferendum esset appellationi, licèt Rota de hoc non dubitaret, duæ sententiæ Congregationis fuere. Altera quod deferendum esset, quia appellatio est à collatione Episcopi ad sinistram relationem ei per examinatores factam; & sic ab utroque appellavit & à judicio examinatorum & à mala electione Episcopi. Quantum ad judicium examinatorum videtur potuisse appellare, quia nullo jure prohibetur appellatio & Concilium eam admittit d. cap. 18. ubi inquit, Examinatorum relationem quominùs executionem habeat nulla devolutio, aut appellatio impediat, aut suspendat. Sicque permittit appellationem, quæ non suspendat, sed devolvat & devolutio ista non impedit executionem. Et ita semper Congregatio credidit licere appellare à judicio examinatorum propter ista verba. Quo autem ad appellationem à collatione Episcopi, intrat Bulla Pii V. quæ permittit claris verbis appellationem, quæ devolvit & mandat fieri novum examen. Altera fuit opinio, quod imò non sit locus appellationi isto casu neque ex Concilio, neque ex Bulla Pii V. Ex Concilio, quia non dicit expressè quòd liceat appellare; sed quòd appellatio non impedit. Ad Bullam Pii V. respondetur quòd non procedit, quandò Episcopus eligit eum, qui ab examinatoribus pro magis idoneo approbatus est, ponderando illa verba, *magis idoneis repertis.* Sed respondetur dupliciter. Primò, istud judicium, quis sit magis idoneus, Concilium dedit Episcopo, non examinatoribus, quia illa verba, *magis idoneis repertis*, reguntur à verbo, *conferantur*; & hoc pendet ab eventu coram judice absolutionis, qui novo examine pronunciabit magis idoneum. Secundò, quia illa verba, magis idoneis repertis, intelliguntur de iis, qui magis idonei reperti fuerint, etiam ex examine subsequenti. Sed posteà relato decreto in quadam causa Iteramnen. facto à Sac. Congreg. quod in fortioribus terminis probat à judicio examinatorum etiam quod absolutè quem reprobaverint, posse appellari, & ad novum examen provocari; Item à præelectione Episcopi, qui secutus judicium examinatorum unum magis idoneum prætulerit, posse per eum, qui repulsus sit absolute appellari, & ad novum examen provocari, ita Congregatio generalis re diligentissimè perpensa censuit.

Quintò quæro, an & quando expiret examinatorum Si- 54
nodalium autoritas; & an Episcopus in locum demortuorum possit alios extra Synodum substituere.

Solutio, si quidem Episcopus sit intra annum, quo Synodum tenetur celebrare & Examinatores in ultima Sinodo deputati omnes obierint: ex decreto Clementis VIII. hac de re edito ex antiquis examinatoribus Sinodalibus, si fuerint subroget alios non pauciores numero sex: quòd si non existant Examinatores Sinodales antiqui, qui ad hunc numerum ascendant, tunc Episcopus eligat illos qui fuerint, & alios suppleat de novo, approbatos tamen à Capitulo usque ad numeri prædicti supplementum: Verum si nulli ex antiquis superstites fuerint, tunc Episcopus omnes novos Examinatores, qui à Capitulo approbati sint, non pauciores dicto numero sex substituat ex quibus Episcopus debebit tres eligere pro concursibus perficiendis. Verùm elapso anno quo Episcopus tenetur Sinodum congregare S. Congr. censuit si ex sex Examinatoribus in ultima Sinodo deputatis aliquis fuerit defunctus: cæterorum Officium expirare; atque eos qui supersunt, pro legitimis ampliùs non haberi, neque ad examen promovendorum ad Parochiales Ecclesias adhibendos esse; idque: etiamsi è sex Examinatoribus unus tantùm obierit.

Porrò tametsi in quolibet concursu sufficiant tres Examinatores Sinodales ex Præcepto Concilii Tridentini, dicto capite 18. §. *Transactò*, *versione Non pauciorbus quàm tribus, sessione* 24. nihilominùs quia potest contingere, ut aliquis ex eis in illo concursu ex aliqua causa sit suspectus aut non usquequaque idoneus & ex culpa & negligentia Episcopi qui Sinodum distulit celebrare: factum est, ut non extet integer numerus sex Examinatorum à Concilio præfinitus: meritò, elapso anno ex sententia Sacræ Congregationis cessat Officium & autoritas cæterorum superstitum.

Ad hæc Sacra Congregatio consulta ab Episcopo Cartha- 55
ginensi, an concursus & examen pro Parochialibus providendis factum à tribus vel quatuor Examinatoribus Sinodalibus, unà cum aliis tribus vel quatuor ab Ordinario tamen deputatis sit contra formam Tridentini Concilii & provisiones Parochialium sic ab eo Ordinario factæ sint nullæ & Sedi Apostolicæ reservatæ: respondit esse contra formam à Tridentino Concilio præscriptam; nulliusque esse momenti & collationem ad Sedem Apostolicam vigore Constitutionis Pii V. esse devolutam.

DE SACRA UNCTIONE.

Innocentius III.

CAPUT I.

CUm venisset ad Apostolicam sedem Bracarensis Episcopus, qui in consecratione sua Sacram non acceperat Unctionem, quoniam apud vos non consueverunt Pontifices, cùm consecrantur, inungi: Nos quod illi defuerat, mandavimus in ipso suppleri: facientes caput ejus & manus per Alban. Episcopum (assistentibus ei duobus Episcopis, secundum morem Ecclesiasticum) Sacro Chrismate deliniri; & infrà. Scire te volumus, duas esse species unctionis: exteriorem, quæ materialis est & visibilis; & interiorem, quæ spiritualis est & invisibilis. Exteriori visibiliter inungitur corpus, interiori invisibiliter inungitur cor. De prima Jacobus Apostolus ait: Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbiteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei salvabit infirmum. De secunda Joannes Apostolus ait: Vos unctionem quam accepistis ab eo, maneat in vobis: & non necesse habetis ut aliquis doceat vos: sed sicut unctio ejus docet vos de omnibus. Unctio visibilis & exterior signum est interioris & invisibilis unctionis: Unctio verò invisibilis & interior non solùm est signum, sed etiam Sacramentum, quia si dignè sumitur, vel agit, vel auget absque dubio quod designat. Ad exhibendum autem exteriorem & visibilem unctionem, benedicitur oleum, quod dicitur Catechumenorum vel infirmorum & conficitur chrisma, quod ex oleo fit & balsamo, mystica ratione. Per oleum enim nitor conscientiæ designatur, juxta quod legitur: Prudentes virgines acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus. Per balsamum odor famæ exprimitur, propter quod dicitur: Sicut balsamum aromatizans, odorem dedi. Hoc ergò chrismate ungi debet Episcopus non tam in corpore, quàm in corde, ut & interiùs nitorem conscientiæ quantùm ad Deum: & exteriùs habeat odorem famæ, quod ad proximum. De nitore conscientiæ dicit Apostolus: Gloria nostra hæc est testimonium conscientiæ nostræ; nam omnis gloria filiæ Regis ab intus. De odore famæ idem Apostolus ait: Christi bonus odor sumus in omni loco, & aliis sumus odor vitæ in vitam, aliis odor mortis in mortem. Debet enim Episcopus bonum habere testimonium & ab iis, qui sunt intus, & ab iis, qui sunt foris, ut cortina cortinam trahat, & qui audit, dicat, veni. Hoc unguento caput & manus Episcopi consecrantur. Per caput enim mens intelligitur, juxta illud: Unge caput tuum & faciem tuam lava. Per manus opera intelliguntur, juxta illud: Manus meæ distillaverunt myrrham. Manus igitur ungitur oleo pietatis, ut Episcopus operetur bonum ad omnes, maximè autem ad domesticos fidei. Caput autem ungitur balsamo charitatis, ut Episcopus diligat Deum ex toto corde & ex tota mente, & ex tota anima, & proximum suum sicut seipsum. Caput inungitur propter autoritatem & dignitatem & manus propter ministerium & officium. Caput inungitur, ut ostendatur illius esse repræsentare personam, de quo dicitur per Prophetam: Sicut unguentum in capite ejus, &c. Caput enim viri, Christus, caput Christi, Deus, qui de se dicit: Spiritus Domini super me, eò quòd unxit me, evangelizare pauperibus misit me. Manus Episcopi inunguntur, ut ostendatur accipere potestatem benedicendi & consecrandi. Undè cùm eas consecrator inungit: Consecrare (inquit) & sanctificare digneris Domine manus istas per istam unctionem & per nostram benedictionem, ut quæcumque consecravernit, consecrentur & quæcumque benedixerint, benedicantur in nomine Domini.

Undè in veteri testamento non solùm ungebatur Sacerdos, sed etiam Rex & Propheta: sicut in libro Regum Dominus præcepit Eliæ: Vade & revertere in domum tuam per desertum in Damascum: cùmque perveneris illuc, unges Hazaël regem super Syriam Jehu filium Namsi unges Regem super Israël: Elisæum autem filium Saphat, qui est de Abelmeula, unges Prophetam pro te. Sed ubi Jesus Nazarenus (quem unxit Deus Spitu sancto, sicut in actibus Apostolorum legitur) unctus est oleo pietatis præ consortibus suis, qui secundum Apostolum est caput Ecclesiæ, quæ est corpus ipsius Principis unctio à capite ad brachium est translata, ut Princeps ex tunc non ungatur in capite, sed